

welat

Sal:2 Hejmar:59 4-10 Nisan 1993 5000TL (KDVD)

Rojnameya Hefteyî

Qatilê
du xortên
Kurd
beraet kir

Rûpel 5

Di riya yekîtiya neteweyî de Gaveke girîng

Civîneke dîrokî bi bang û pêşkêşiya PKK'ê, ji aliyê partî û rêxistinên Kurdistanê ve li Şamê tê li dar xistin Rûpel 8

DERHEQÊ EXLAQÎ DI ÇEND QISEY

"Normê exlaqê serdest û kolonyalîstani hîni welatê ma di, hezey verê bi hêz niyî. La belê hetanî Kurdistan azad nêba, ma tesîranê exlaqê kolonyalîstan ra nêxelesênî."

J. Espar nivîsna
Rûpel 6

'KLAMEK JI BO BEKO' XELAT STAND

Filma 'Klamek ji bo Beko', di Festîwala Fîlm a Strasbourgê ya Navneteweyî de, di beşa pêşbaziyê de hate pêşkêşkirin û Xelata Jurî ya Taybetî stand. Festîwal, di mêjûya 18-28'ê Adarê de li bajarê Strasbourgê, ya Fransa li dar ket.

Dî rûpela 11'an de bixwînin

Qatilê du xortên Kurd serbest digere

Li Stenbolê navçeya Avclar komserê qatîlê du mirovan serbest digere. Komser Îlyas Kaya, ku du Kurdên masûm bi demançeya xwe ya resmî kuştin, ji aliyê mehkemeyên Tirk ve bêsûc hate dîtin û beraet bû.

Navenda Nûçeyan- Komserê Emniyetê **Îlyas Kaya** ku sala çuyî li Avclar du xortên Kurd ên destvala kuştin û dû re saleke wî neqediya ji aliyê Daîra Cezaya Yargitayê ve hate beraetkirin.

Sala çuyî. di restorantekê de. du xortên Kurd. **Alî Haydar Alpdoğan** û **Kemal Karatay** ku propagandaya Partiya Karerên Kurdistan bi devkî kiribûn. ji aliyê Komser Îlyas Kaya bi demançeyê hatibû

qetilkirin. Li ser vê yekê Komser Îlyas Kaya hatibû girtin, lê hîna di ser girtiina wî re salek derbas nebû, ji aliyê mehkemeya Tirk ve bêsûc û mudafakarê Komara Tirk hate qebûl kirin û beraet bû.

Beraeta qatîlê du mirovên destvala, di çapemeniya Tirk de nehate nivîsandin. Tenê di rojnameya Meydanê de beraeta wî wek nûçeyê kurt derket. Meydan, Komser mafdar nîşan dide û çawa ku herdu

xortan mirin heq kiribin. bûyerê dinirxîne.

Beraeta Komserê ku qatîlên du mirovan e, bêdaletiya mehkemeyên dewleta Tirk nîşan dide. Li aliyekî bi hezaran kes ji bo dîtin û nivîsên xwe yên siyasî, bi deh salan di zîndan de radizên, tade û îşkenceyên herî dijwar dibînin, li aliyê din qatîlên tesbîtkirî tînin beraetkirin û di nav civakê de bi serbestî digerin.

Çapemeniya Tirk ku carna dizê hêk an jî nanekî derdixe manşetê, bi bûyerê wek a komser re, jixwe eleqedar nabe û bi bêdengiyê, bêdaletiya mehkemeyên Tirk vedîşere.

Qatîlê du xortên Kurd Îlyas Kaya, beraet kir.

Teklîfa ajantiyê

Roja 19'ê Adarê li bajarê Kirşehîrê. endamê Partiya Keda Gel (HEP) a Kirşehîr **Dağıstan Baran**. ji teref polisên sivil ve hate binçavkirin.

Dema Dağıstan Baran dixin binçav. dixwazin bi zorê der heqê berpirsiyarê (HEP) ê de îfadeyên derewîn û ne rast pê bidin qebûlkirin û teklîfa ajantiyê lê dîkin.

Dağıstan Baran tiştên ku polis dibêjin qebûl nake. Piştî re polis dest bi heqaret û tehdîdan li berpirsiyarê "HEP" ê dîkin. Û randewî didin Dağıstan Baran. piştî hevdişînê. polis dest datînin ser nasnameya Dağıstan Baran û wî berdidin.

Partiya Keda Gel. ji bo Dağıstan Baran. roja 20'ê Adarê Midûriya Emniyeta Kirşehîr dide mehkemeya Cumhuriyetê û nasnameyê Dağıstan Baran car din ji emniyetê distînin.

Li ser vê bûyerê "HEP" ê daxuyaniyek belav kir. Di daxuyaniyê de wiha tê gotin: "Ev tewra muduriya emniyetê wek êrîşên li hemberî endamên me. partiya me û demokrasîyê dipejirînin. em vê tewra Emniyetê li ber raya giştî protesto dîkin û ji niha pê ve ji Partiya Keda Gel. çî bê serê endamê me. mesûlê wan. midûriyeta emniyetê ye.

Li Buca û Amasya grev dom dîkin

Li zîndanên Tirkiyê û Kurdistanê pirs-girêken zindanan, zîlm û zora li ser girtiyan, bi tu awayî xelas nabin. Li zîndanekê grev diqede, li du zîndanên din grev dest pê dike. Ev reşwa hanê ne tenê girtiyan, malbatên wan jî pîrr diêşîne.

Navenda Nûçeyan- Li zîndanên Tirkiyê û Kurdistanê pirs-girêken zindanan, zîlm û zora li ser girtiyan. bi tu awayî xelas nabin. Li zîndanekê grev diqede. li du zîndanên din grev dest pê dike. Ev reşwa hanê ne tenê girtiyan. malbatên

wan jî pîrr diêşîne.

Dikare bê gotin ku sal dozdeh meh, grevên birçibûnê li zîndanên dewleta Tirkiyê berdeham in. Carna li girtîgehê, carna jî li gişan bi hev re û protesto li hemberî zîlm û zorê çêdibin.

Di meha Adarê de jî grev û protestoyên girtiyan siyasî berdeham bûn.

Li girtîgehên Çanakale, Yozgat. Buca û Amasya yê zêdeyî 100 girtiyan siyasî bi mebesta protestakirina şert û pestên îdareyê ketin greva birçibûnê.

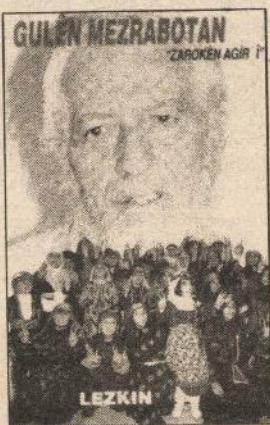
Di dawîya meha Adarê de. li Yozgat û Çanakale grev qediyên, li Buca û Amasya hîn dom dike.

30 girtiyan zîdana Çanakale ku. di destpêka meha Adarê de dest bi gre-

va birçibûnê kiribûn. di roja 28'an de. piştî ku bi rayedarên SHP'ê. baroyê û îdareya zîndanê re rûniştin. livbaziya xwe qedandin.

Li Zîdana Yozgatê jî. girtiyan di grevê de roja 29'ê Adarê daxwazên xwe bi dest xistibûn û dev ji grevê berdabûn.

Li aliyê din. 65 girtiyan Zîdana Bucayê û li 16 girtiyan a Amasyayê hîna di grevê de ne û reşwa siheta wan. ber bi xerabiyê ve diçe.

Qaseta Gulên Mezrabotan Zarokên Agirî ya bi navê 'Lezkin' DERKET

Navnîşanên xwestinê
NÇM (MKM) Navend
Tarlabaşı Cad. No: 128
Taksim / İst. Tlf: 254 48 65
Ülkem Kitabevi
859. sok No: 4/D Konak/
İzmir Tlf: 84 49 12
NÇM (MKM) Diyarbekir
Akkoyunlu 4. sok Deniz Apt

No:1 Ofis/ Diyarbekir Telf:
23 23 84
Ses Plak ve Kaset
İMÇ 6.Blok No: 6410
Unkapanı/İst Tlf: 527 52 61
Melsa
Nuruosmaniye Cad. Atay
Apt. No: 5 Kat: 3/8 Tlf: 512
29 17

Weşanxaneya Melsa bi çalakiyên nû dixwaze xizmeta xwendevanên xwe bike

Xwendevan û kesên eleqedar dikarin hemû pirtûkên bi Kurdî, pirtûkên zanistî û yên ku li ser Kurdan hatine nivîsîn, qasetên bi Kurdî û her celeb kovar, qert û afîşan ji Weşanxaneya Melsayê bi dest bixînin.

Navnîşana Xwestinê:
Nuruosmaniye Cad.
Atay Apt. No: 5, Kat 3/8
Tlf: 512 29 17

Em li gor xwezayê diramin (difikirin) li gor qeydeyan dipeyivin, li gor adetan dilivin (hereket dikin).

Francis Bacon

Mi xwira gêj kerdbiy

Payîz o. Inguri (hinguri) resaya. Wextê rez girenayîşan o. Dewijî heme hedirêya rez girênayîşan kenê û dest bide kerdo. herkes weladanê xwi (xo) şên keno. Dewijan a qorê taşterê re pey sandoxana xwi heran. bergîran wenanê şonê rezandê xwi miyan ingurî qerifnenê. kenê sandoxandê xwi semedo ki rojo bîn cosera berê sheheran di biroşê. pê ehtiyacıyanê keyandê xwi temîn bikê.

Dewandê corî re yew dewij. taştarê re pey sandoxanê xwi herda xwi wenenno. o û keyna xwi, raşt ver a xwi danê rezdê xwi. Ki mêrdek û keyna xwi rezdê xwi miyan resenê. sandoxanê xwi herda xwi ra ronane û dest bide kenê ingurî qerifnenê. Ki sandoxê xwi pir kerdî. serê sandoxanê xwi pelmêwî reydi gênê. dim ra heraxwi ancenê sandoxan miyan. sandoxanê xwi bide wenanê raşt vera xwi danê keye.

Rojê bîn mêrdek cosera sandoxanê xwi herda xwi wenaneno paporî ser. Tikekê (biney) ra pey. qamiyon cor di yena.

mêrdek destê xwi hewaneno. Qamiyonî taxdê jî di vindena. M'awin qamiyon re peye beno. mêrdek û m'awin tereydi sandoxanê ingurî qamiyonî wenanê. dim ra qamiyonî ray kuwena. Ki şêher resay. mêrdek sandoxanê ingurda xwi ra pey. peranê xwi keno tonik da xwi. raşt vera xwi dano loqantî. Mêrdek şono zeredê loqantî di yew masa ver di roşeno. Tikêkê ra pey. garson

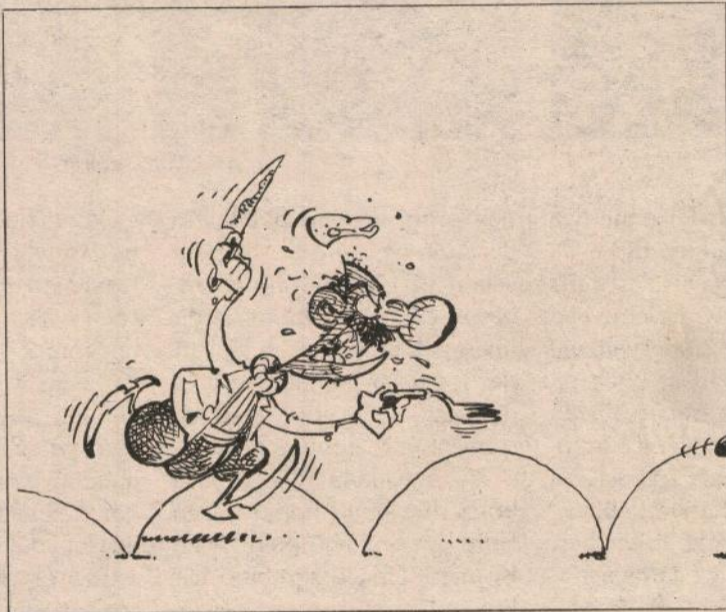
te geno ano masada jê ser o roneno. Mêrdek dest bide keno verê kebabê xwi weno. dim ra zî (jî) dest bi selatî keno ki boro. hewniyeno kî n'amkî (tebax) di çend hebî zeytûnî zî şermitiyena. Mêrdek çend hewî çetela xwi dano zeytûn ro ki boro, tim zeytûnî çetel ver a şermitiyene. Garson zî. dûrî ra temaşê mêrdekî keno. Garson hewniyeno ki, biya reqî-teqa mêrdekî

çetel. zeytûnî n'amkî. Garson f'am keno ki mêrdek heqdê çetel û kardî ra nîno. Garson xwi zeft nêkeno. şono masada mêrdekî ver di vindeno. çetel û kardî mêrdekî dest ra gëno. vano:

- B ew n î xalo! Semedo ki zeytûnî nêşermitiyo. kê verê kardî ana bi zeytûnê şanenê. dim ra kê çetela xwi zeytûnî ro kenê wenê.

Mêrdek garsonî ra vano: Bira, mi zaten çend hewî xwi ra ya gêj kerdbiy.

Hederkerdox:
Mihem Himbêlij

yeno masada jê ver. vano: - Xalo kerem ki, ti çi nan wazenê. ez torê biyara? Mêrdek vano:

- Garson efendî. mi rê tay kebab û selatê biyarî. Garson tikêkê ra pey derê kebab û sela-

TEW LO LO...

Doğan Güzel

* JI ALIYÊK VE SÎLAH SEKÎNIN, LÊ JI ALIYÊ DÎN?...

TÎR

Musa Anter

Pîr û ciwanê miletê Kurd

E zê çî bibêjim Apê Musa, dijmin dijmin e, çî bi destê wî were wê bi me bike. Dijmin yanî dewleta Tirk "zarokên li ser pêçekê kuştin, namûs hingavtin, pîsî bi me dan xwarin, neynûk rakişandin, diran hilkişandin, zindanên xwe yên genî, ji keç û xortên me yên ciwan tijî kirin." Lê belê hêvî, hêviya miletê Kurd fermana Tirk, nikare bikuje. Çendî dewleta Tirk zilm û zora xwe berdewam bike li hemberî miletê Kurd ê aşîxwaz, wisa jî li hemberî wê çavSORIYA Tirko refê keç û xortê ciwan bi ser çiya dikevin û milê xwe didin pêşmergeyên qehreman, welatparêzên azadîxwaz.

Apê Musa, çavê dewleta Tirk bar nebû ku, niştimanperwerekî wek Apê Musa, nivîskarê pêşverû, şehîdê nemir rastiya (dewleta Tirk) zilm û zora wê çavSORIYA wê li hemberî miletê Kurd bi cîhanê bide dîtin. Ji bo xebata miletê Kurd û xebata nivîskar û rojnamevanê azadîxwaz rawestine. Belê dewleta Tirk xewinroka ji xwe re bîne. Apê Musa tu şehîd kirin, berê hêviya te nehat kuştin, bi soz û peyman, bi Zerdest û Avîsta, emê rêka te bigirin. Hêviya te roj bi roj di dilê miletê Kurd de mezin dibe. Ew lata te xwest ji binî de bihêrivîne wê bê hêrivandin, wê buhara miletê te li şûnê bê çandin, wê biçûkê me roja Newrozê, gulê sor û zer li ser gora te bireşînin, wê navê te li ser dilê xwe bikolin. Apê Musa tu namirî, tu di dilê her Kurdê bi namûs de yî, tuyê her dem bimînî sembola nivîskar û rojnamevanê Kurd.

Perwer Shamoo / Rûsya

Em tev Musa Anter in

Sal 1992
20'ê Îlonê
Saet heşt, rojekî reş
Sokratesê hemdem;
Milîtanê heftê û çar salî
Li paytexta Kurdistanê
Bi sê guleyên gemar û qirêjî
Kete erdê...

Hey waxx li min!
Bi xayintî te birin.
Lê te neanîn.
Ji wan kirî te kuştin
Ji wan kirî te nehiştin,
Ji wan kirî Apê' me rakirin ji holê.
Lo xwînxwarno!
Hûn zanin ku, em bi kuştinan zêde dibin.
Erê we dîsa bênamusiya xwe anî ziman.
We bedena wî berda erdê!
Tenê bedena wî
Ruhê wî û canê wî kete bedena me,
Pênûsa wî kete destê me.
Apê Musa bû deh, bû sed, bû hezar û milyon.

Bila xwînmijê wekî we bizanibin ku;
Em tev Musa Anter in;
Em tev Şêxoyê Zivingî ne.
Apê me, kalê me, kekê me, xalê me,
Mamosteyê hêja, zanyarê me,
Bila qet çavê te li paş nemîne.
Te ji bo gelê me û welatê me por spî kir.
Bizanibe ku....
Em neviyên te û xwarziyên te bi milyonan
Xwîna te û pênûsa te li erdê nahêlin...

Li ser navê Ciwanên Welatparêz
Hemedê Kurtalanî / Adana

Civîneke dîrokî bi bang û pêşkêşiya PKK'ê, ji aliyê partî û rêxistinên Kurdistanê ve li Şamê tê li dar xistin

Di riya yekîtiyê de gaveke girîng

Navenda Nûçeyan- Di tu demê de partî û rêxistinên Kurd wek van demên dawî, ew çend nêzikî hew nebûbûn û ew çend hêviya yekîtiyê ji gelê Kurd re çênebûbû. Biryara PKK'ê ya şerrawestandinê û piştî vê biryarê, banga ku ji bo yekîtiyê li rêxistin û partiyên Kurd kir, rê û îmkânên girîng di warê yekîtiyê de deranîn rojevê.

Rêxistin û kesên heta hingê PKK'ê bi hişkbûn û radikaliyê sûcdar dikirin, li ber vê tewra PKK'ê tiştê gotinê ji wan re nema û bi mecbûrî guhê xwe dan vê bangê.

Di riya lihevkomkirina hêzên Kurd û yekîtiyê de, gavê pêşî yê berbiçav heftaya çuyî bi protokola navbera PKK û PSK'ê hatibû avêtin. Di rojên pêşiya me de ji wê PKK bi hin rêxistin û partiyên Kurd re, li Şamê civînekê li dar bixe. Ev civîna ku di derba pêşî de, wê tenê di navbera rêxistinên Kurd ên bakurê Kurdistanê de çêdibe, ji bo yekîtiyê pir girîng tê nixandî û wek bûyereke dîrokî tê ditin.

Her çiqas ev civîn wek a rêxistinên bakurê Kurdistanê tê bi navkirin, li gor nûçeyên çavkaniyên Kurd ji başûrê Kurdistanê jî berpirsiyarên hin rêxistinên Kurd wê beşdar bibin û bi vê civînê, wê gavên girîng di riya yekîtiya hêzên Kurd ên çar parçeyên Kurdistanê de bîn avêtin û wê bibe bingeh ji meclîseke Kurd a hemû parçeyên Kurdistanê.

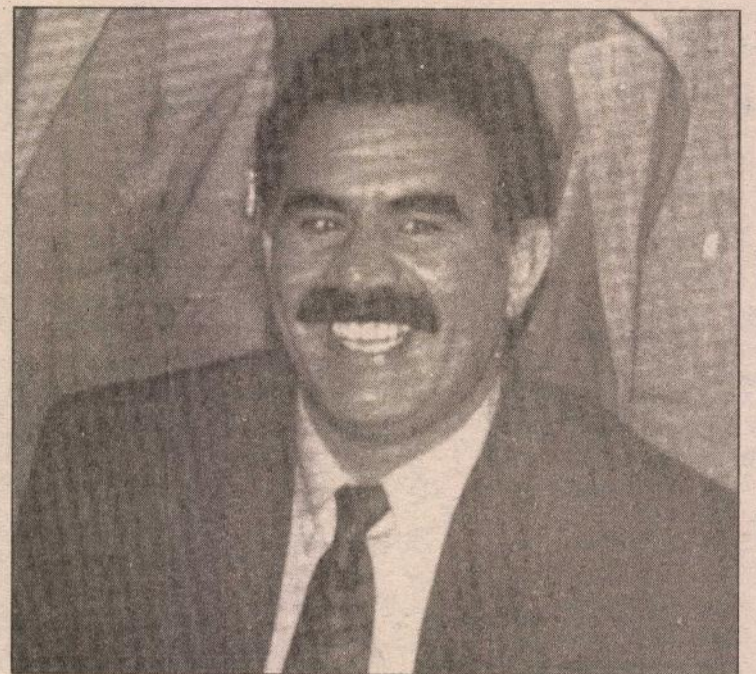
Li aliyê din, PKK bangên xwe yê ber bi aştî û yekîtiyê ve dorfireh dike. Bi mebesta şer û nexweşiya di navbera hêzên Kurd ên dîtincihê de bê rawestandî û hêza gişan li hemberî dagirkerî û împeryalizmê bike yek, PKK destê xwe yê aştîyê dirêjî hemû rêxistinên welatparêz dike.

Yek ji van hêzan jî rêxistina Hizbullah e. PKK, banga ku di destpêka meha Remezanê de li rêxistina Hizbullah kiribû û ji xwestibû ku, şerê navbera vê rêxistin û PKK'ê bê sekandin, piştî cejna Remezanê careke din anî rojevê û berde-wamkirina şerrawestandinê jî, ji rayedarên Hizbullah û hemû Kurdên misilman ên welatparêz xwest.

Ev daxwaza PKK'ê bi bela-

Celal Talabani

Abdullah Öcalan

vokê hate daxuyanîkirin.

BANGA YEKÎTIYÊ

Di 30'ê Adara 1993'an de PKK-KN (Komîteya Navendî) ji bo raya giştî danezanek belav kir. Di vê danezanê de ji bo biryara PKK'ê ya şerrawestandinê, rêxistin û tevgerên Kurdistanî ev dîtî tenê pêşkêşkirin.

"Têkoşîna me ya rizgariya neteweyî ku bi pêşengiya PKK'ê tê meşandin, gihîştîye merhaleyeke bi hêztir û ketiye pêvajoyeke ku hîn ber bi serfiraziyê ve dimeşe. Me ji daxwazên raya giştî ya navneteweyî û gelê aştîxwaz ê Tirkîyê û Kurdistanê ev biryara şerrawestandinê a yekalî stand. Armanca me ji vê, ji bo çareserkirina pirsgerê Kurd, vekirina riyên siyasî ye. Bêyî ku em li îdeolojiyên wan binêrin, me ji bo xerakirina politikayên împeryalist û mêtînghekarên ên ji hev veqetîne, berhev bide û wan îdare bike, bêtesîr bihêle, em bi YNK û PSK'ê re rûniştin û me bi hev re protokolên xebatê îmze kirin.

"Armanca ew e ku, di rojên pêşiya me de, hemû hêz û rêxistinên Kurdistanê di vê refê de cihê xwe bigirin.

"Em dixwazin tevgerên Hizbullahî jî daxilî vê refê bikin. Em bawer dikin ku, şerrawestandinê meha Remezanê ji bo vê, wê bibe zemîn.

"Komara Tirkîyê ya şoven û nijadperest çawa do dijminê olê (dîn) bû, îro jî wiha ye. Komara Tirkîyê dijminatîyeke gelekî qirêjî li hember gelên

Rojhilata Navîn ku nûnertiya dînê îslamê dikin, dike. Di nav Rojhilata Navîn de Îsraîla duyemîn e. Li vê herêmê weke qêreqoleke împeryalizmê dixebite û ji wan re bûye piyonek. Ji aliyê împeryalistan ve ev piyon her dem li hemberî gelên Erebb, Faris û Kurd bi her awayî hatiye xebitandin. Îro jî, ji bo ku li hemberî Komara Îran a Îslamiya antîmperyalist bê rakirin û xebitandin, bi planên gelek fenek tî amadekirin.

"Komara Tirkîyê xwe mîna parçeyek ji îslamiyetê dide xuyakirin lê divê kes bi vê nexape.

"Bi vî awayî dixwaze hestên (hîs) dînî yê gelê Kurd û Tirk îstîsmar bike. Divê haya rêxistinên îslamî tev ji vî aliyê Komara Tirk hebin û li şûna ku di refên wê de cihê xwe bigirin, li hemberî wê bisekinin, tîbikoşin û nekevin faqên wê.

"Heta îro jî xwest di bin navê Hizbullah de, bi PKK'ê re gelê Kurd bi hev bide kuştin. Di vî warî de, ne ku serfiraz jî nebû. Ji ber gelek sedeman pirr xwîn hate rijandin. Di vir de, ne tu berjewendiyên (menfeetên) PKK'ê, ne yê Hizbullah, ne jî yê gelê Kurd heye. Ev şer, taktîkên fenek ên şerê taybetî ye û di xizmeta mêtînghekarîyê de ye. Divê edî em dawîya vî şerî binin. Em daxwazên gelê xwe jî didin ber çavê xwe û di vê muhleta şerrawestandinê de tevî tevgera Hizbullah, gazî hemû tevger û rêxistinên Kurdistanî dikin ku em tev bi hev re li hemberî vî dijminê hev-

par (şirik) têkoşin bidin. Em dixwazin bê zanîn ku, bi mensûbên vê rêxistinê çi yê rayedar, çi jî yê lokal re hevditinan pêk binin. Em di vî warî de, li hêviya muhataban in û dixwazin haya raya giştî ya serwest jî, ji vê rewşê hebe."

Vê hewldana PKK'ê ya ji bo berhevkirina hemû hêzên Kurd, programa û politikayên Komara Tirkîyê serobino kir. Li hember vê rewşa nû dewleta Tirk nikare wek berê di qada navneteweyî de, PKK'ê bi terorîstî sûcdar bike, her çiqas dev ji van sûcdarkirina beredaye jî, kes guhê xwe bi awayekî cidî nade. Li aliyê din ri-

ya bihevdukuştina Kurdan li ber dewleta Tirk tê girtin. Rêxistina Hizbullah ku heta vêga ji aliyê dewletê ve dihate bikaranîn û birayên xwe yê Kurd ên welatparêz dikuştin. Ji niha vê hêdî hêdî bi ser xwe ve tê û xuya ye nema guhê xwe dide dewleta Tirk û edî naxwaze bibe lîstika vê dewleta dagirker.

Li gor nûçeyên gihîştine me, rêxistin û partiyên ku wê bi awayekî aktîf beşdarî civîna li Şamê bibin, ji xeynî PKK'ê, PSK, PDK, KÎP, Yekîti, Kawa û çend grûbên biçûk in. Bes rastiya vê nûçeyê bi temamî nehate teyîdkirin.

Talabani hate Enqerê

Navenda Nûçeyan- Serokê YNK'ê Celal Talabani, ji bo ku bi rayedarên Tirkîyê re tîkiliyên siyasî deyne, roja 3'yê Nisanê hate Enqerê. Rayedarên dewleta Tirk, ji roja banga şerrawestandinê PKK'ê û wir ve, li benda serdana Talabani bûn.

Çavdêr û pisporên siyasî, serdana Talabani bi şerrawestandinê PKK'ê ve girê didin. Li gor derdorên siyasî, Talabani bi vê serdana Enqerê wê nixandina rayedarên Tirk a li hemberî banga Abdullah Öcalan bistîne, tewr û programên Enqerê yê di vê mijarê de hîn bike û pêşniyariyên xwe pêşkêşî rayedarên Tirk bike.

Serokwezîrê Tirkîyê Suleyman Demirel, wê di rojên 4-7 Nisanê de, bi Talabani re li meqamê xwe rûnê, pêşniyaran guhdarî bike û dîtînen xwe pêşkêşî wî bike.

Piştî Demirel, Özal jî wê bi Talabani re hevditîneke fermî bike û lê guhdarî bike.

Li gor nûçeyên çavkaniyên başûrê Kurdistanê, wê Talabani ji Enqerê derbasî Waşington bibe û bi rayedarên Amerîkî re jî li ser pirsgerê Kurdî wê bepeyive û serdana wî hate 20'ê Nisanê wê dom bike.

Li Qesra Çankayayê pirsra Kurdî

Navenda Nûçeyan- Her çiqas bi devkî û bi awayekî eşkere nabêjin jî, rayedarên dewleta Tirk, hêji şok û tesîra banga Serokê PKK'ê Abdullah Öcalan a şerrawestandîne li ser xwe neavêtine. Niha hewl didin xwe ku, xwe ji şoka rawestandîna şer a yekalî xelas bikin û rojek ji ya din zûtir, ji vê rewşê îstifade bikin. Ji bo vê jî, rayedarên dewletê, ji aliyekî ve dibêjin PKK, çima ku rêxistineke terorîst e wê muhatap û teref qebûl nakin. Lê ji aliyekî din ve jî, vê şerrawestandîna PKK'ê wek fersendeke dihesibînin û ji bo jê îstifade bikin di nava xwe de civînan bi dizî, li piştderiyên û li ser biryara PKK'ê nixandînan dikin. Lê bi temamî jî nizanin çî bikin; ji ber ku siyaseteke wan a sabît û kifşkirî tune.

Dizanin bi polîtîkayên zilm û zorê heta niha tiştek bi ser tiştekî nexistine. Divê dev ji van polîtîkayên berê berdin. Lê polîtîkayeke wan a nû jî, ji bo vê rewşa nû di destê wan de tune. Ev banga PKK'ê ku ji nîşka ve xwe derxiste rojevê, dest û pê li wan girê da û ew gêj kirin. Dizanin pêdiviya wan bi siyasatên nû heye, lê yên ku di mejiyê wan de pêşniyarên nerm ên çareserkirina pirsra Kurdî hene jî, gotinên xwe bi rengekî vekirî

Özal di pirsgirêka Kurdistanê de ji rayedarên dewlet cihêtir difikire li bi temamî jî vekirî xeber nade.

navnîn ziman. Nikarin bînin ziman ji ber ku, ditirsin û newêrin xwe eşkere bikin.

Heta niha gotinên herî tûj û vekirî ji devê Serokkomarê Tirkîyê Turgut Özal, derketine. Lê gotinên wî jî pîr bi tedbîr, bi tirs, hinek ji bi rengekî îndîrekt (nerasterast) ji devê wî derdikevin.

Bes, tevî ku Özal zêde newêre pêşniyarên nû bi şeklekî eşkere li ser pirsgirêka Kurdî

bîne ziman, dîsa jî bi desteka Amerîka be jî, car caran gotinên wek rakirina "Rêveberiya Taybetî" "Federasyon" û hwd. telafûz dike û dixwe rojeva Tirkîyê.

Di civîna Çankayayê de jî Özal nîşan da ku, ji rayedarên din hinekî din pêşvetir e, di vê mijarê de.

30'yê Adara 1993'an, roja Sêşemê ji bo nixandîna banga şerrawestandîna PKK'ê, ji

rayedarên dewleta Tirk, Serokkomar Turgut Özal, Serokwezîr Suleyman Demirel, Alîkarê Serokwezîr Erdal İnönü û Serokê Hêzên Leşkerî Orjeneral Doğan Güreş, li Qesra Çankayayê hatin cem hev û civînek li dar xistin. Di civîna ku saetek nîv dom kir de, rewşa nû, Newroz û dema piştî Newrozê hate nixandînan.

Li gor nûçeyên der heqê civîna çaran de, gihîştine destê

me. Özal bi civîneke wisa hewl daye xwe ku, dîtînen xwe bi Demirel, İnönü û Güreş bide qebûlkirin.

Dîtîn û pêşniyarên ku Özal di civîna Çankayayê de pêşkêş kirine, bi kurtî ev in: "Lazim e atmosfer û şertên dijwar û germ ên herêma Kurd lê dijîn, ji holê bînin rakirin û hewaya aştî û sukûnetê li wir bê rûniştandin û bi cihkirin.

"Ji Rêveberiya Taybetî ku li herêmê tê tatbîkkirin heta niha encameke pozîtîf nehatiye standin."

Bi van gotinên xwe Özal di de xuyakirin ku, ev sîstema leşkerî ku di dema serokwezîrtiya wî bi xwe de, li Kurdistanê hatiye bicihkirin, ji zera pîştir tiştek nedaye dewleta Tirk û rakirina vê sîstemê ji ber vê yekê pêwîst e.

Di dawîya civîne de, li ser pirsra rojnamevanan Demirel jî wiha peyivî: "Li gor nixandîna ku me di civîne de kir, kêfxweşî heye.

"Helbet xwînrijandin mîletê me xemgîn dike, ji ber vê yekê em ji wan re dibêjin bila werin xwe bispêrin edaleta Tirk."

Li ser pirsra der heqê operasyonên biharê de jî Demirel wiha got: "Niha şertên operasyonê tun in li holê."

Tirkiye şer dixwaze

Dewleta Tirk, tenê ne di şert û hoyên cengê de, di dema aştî û şerrawestandîne de jî, tewra xwe ya zordarî û xwînrijiyê didomîne.

Li aliyekî dide xuya kirin ku, şerrawestandîna PKK'ê tewreke baş e, di ber re jî dema fersend dikeve destê wê hezên xwe bi ser gerîlayên PKK'ê yên li gor banga Apo şer rawestandîne, dişîne û wan dikuje.

Çend bûyerên piştî şerrawestandîne vê tewra dewleta Tirk derfîne meydanê. Roja 29'ê Adarê, hêzên dewletê li nêzikî Kemalîye bi ser grubek gerîla ve digirin û çar heb ji wan şehîd dikevin. Li Pasûrê (Kulpê) dîsa gerîlayekî ARGK'ê ji aliyê hêzên dewletê ve tê şehîtkirin. Li du-sê deverên din jî hêzên dewletê bi vî rengî, ji şertên şerrawestandîne îstifade kir û erîş bir ser gerîlayên ARGK'ê. Ev erîşên dewletê bêhna gelê Kurd teng dikin. Ji ber vê yekê roja 28'ê Adarê li Dersimê gel kepengên xwe girtin û dewlet protesto kirin.

Cerdevanan gundek xera kirin

Navenda Nûçeyan- Cerdevanan (korucu) dîsa erîşî ser gundekî kirin. Çar mal şewitandin, derî û şebekeyên (pencere) malan şikandin.

Roja 26' Adarê li gundê Hezexê (Îdîl) cerdevanên Aleqemşê xwestin ku, keriyê pezê Xirab-sosiniyan talan bikin. Bi hawara şivanan re di nav gundî û cerdevanan de şer derket. Leşkeran bi panzeran mudahaleyî şer kirin. Piştî ku gundî ji gund dûr xistin, cerdevanên Aleqemşê û Hacıkesen ketin nava gund. Nêzikî 60 cerdevanî deriyên û pencereyên Alî Yîgît, Yusuf Yîgît, Ebuzet Keskîn û Şemsettin Keskîn şikandin. Eşyayê malê yê giranbûha, sa-

rinc, televîzyon û dolab şewitandin. Navên cerdevanan ên ku gundiyan tesbît kirin ev in: Osman Ay, Bozo Ay, Şerîf Ay, Hesên Ay û Sadîk Ay...

Di nav Aleqemşî û Xirab-sosniyan de ji bo daweyeke erdê, dijberî çêbûbû û berî bi 20 salan di nav herdu gundan de şer derketibû. Di vî şerî de, ji herdu gundan 7 kes hatibûn kuştin. Ji wê rojê û heta niha, dijminatîya di nav herdu gundan de didome.

Berî bi demekê jî Aleqemşê Abdurrahman Ay, ji aliyê gerîlayên ARGK'ê ve, piştî pirsyariyê ve, hatibû kuştin. Abdurrahman Ay, ji kuştina 9 kesan mesul dihate dîtîn û di îtirafên xwe de ev îdîa qe-

bûl kiribûn.

Piştî kuştina Abdurrahman Ay, ji Xirabêsosina Yusuf Yîgît, Alî Yîgît, Mehmet Yîgît, Salîh Yîgît, Ebuzet Keskîn, Şemsettin Keskîn û ji Qerexirabê jî Mehmêd Demir (60 salî ye) û Abdullah Demîr hatibûn girtin.

Şemsettin Keskîn, Ebuzet Keskîn, Yusuf Yîgît û Mehmet Yîgît, di heştê meha Kanûnê de hatin tewqîfkirin û hê jî di girtîgeha Merdînê de ne. Ev her çar kes, li gor îdîaya mehkemeyê ji bo alîkariya gerîla hatibûn girtin.

Şeva 28'ê Adarê Cizîrî li ser ban bûn

Di şeva 28'ê Adarê de bi ketina tariyê re gelê Cizîrê hilkişiyên ser banên xwe.

Ji ber ku, ew roj rojeke pîr girîng bû di dîroka gelê Kurd de. Ew roj roja salvegara şehîtbûna Egîtê PKK'ê Mahsum Korkmaz bû.

Egît tam berî heft salan li çiyayê Gabarê şehîd ketibû.

Di rojeke wisa girîng de, gelê Cizîrê bi derketina ser bînan û qirçirina sloganên Mahsum Korkmaz hate bibîranîn.

PÊNÛS

Amed Tigrîs

Sîstema Skandînavyayê ya mînak ji binî ve diheje

Piraniya dewletên kapîtalîst û yên dinyaya sêyemîn, sîstema Skandînavyayê ji xwe re wek mînaka herî baş digirtin û nîşan didan. Demekê li Tirkîyê jî, li ser modela Skandînavyayê gotûbêj çêdibû. Bi taybetî Bülent Ecevit dema ku, dixwest ew bibe sosyal demokrat, ew heyrane modela Skandînavyayê bû. Xwedêgiravî wî dixwest ku li Tirkîyê jî wek sîstema Skandînavyayê, sîstemekê çêbike. Di dema belavbûna Sovyetê de jî, Gorbaçov û hevalên xwe gelek caran diyar kirin ku, ew dê wek sîstema Skandînavyayê sîstemekê ji xwe re hilbijêrin. Di nava welatên Skandînavyayê de jî, bi taybetî modela Swêdê ji xwe re model digirtin. Daxwaz û hewldan ew bû ku, ji sîstema sosyalîst vegerin sîstema Swêdê ya sosyal demokrat. Lê, xwedê ji Gorbaçov û hevalên wî re li hevdu ne anî û Yeltsîn bû belayê serê

wan û ew bi ber Amerîka ve birin. Di dawî de, ne ber bi Amerîka ve çûn û ne jî ber bi Swêdê ve. Li rasta Moskoyê, li ba sar û sermayê man. Qerisîn û reqisîn...

Lê, niha li Skandînavyayê û dîsa bi taybetî li Swêdê rewşa sîstem an jî modela Swêdê çî ye? Ez bawer im

ku, gelek kes ji van welatên cemedê yên biçûk biçûk, ne agahdar in ku çî li wan diqewime. Bi tevayî Skandînavya, di krîzeke aborî ya kûr de dijî. Ez dixwazim hinek li ser rewşa Swêdê rawestim ku Swêd pêşengê dewletên Skandînavyayê ye.

Ev du sal in ku Swêd ketiye nava krîzeke aborî û civakî. Hikûmeta koalîsyona ku ji muhafizekar û liberalan pêk tê, dinamiyên Nobelê kirin bin sîstema Swêdê. Sîstem li ser hilweşandinê ye.

Niha li Swêdê bêkarî %7,6 e. Ji niv milyonî bêhtir bêkar hene. Her ku diçe zêde dibe. Di navbera salekê de, sê carî qîmeta peryê Swêdê ket. Eksport (ihracata) û îporta (îthalata) Swêdê gelek kêmtir bûye. Cihên kar, her roj têt girtin. Karker û xebatkar ji kar têt derxistin. Destmiz û meaşê karker û xebatkar wek xwe ye, zêde nabe. Kirêya xaniyan îsal di carekê de %7 bilind bû. Sazgehên xaniyan ên dewletê firotine şeşsan. Ji vir şûn ve di dora xaniyan de rawestandin jî bi pere be. Qanûnê nexweşiyê guhartin. Ew kesên ku ji meha nîsanê pê ve nexweş bikevin, dê heqên sê rojên xwe yê pêşî nikarin bistînin. Rojên din jî, %80 dê bête dayîn. Mesrefa li nexweşxanên zêde kirin. Li Swêdê jî 80 zîmanî zêdetir di dibistana de perwerdeya zîmanê biyanî heta niha dihatin kirin. Sîstem ji binî ve hat guhartin. Payîza ku bêtir %50 zîmanê zikmakî kêmtir dibe. Talûkeya ji binî ve rabûnê jî heye. Swêd dixwaze biyaniyan (xerîban) asimilê bike. Heşt milyon kes li Swêdê dijîn. Milyonek jê biyanî ne. Swêd, dixwaze milyonek biyanî di nava xwe de bihelîne. Kal û pîrên Swêdî, êdî nikarin bi meaşê xwe yê teqawîdiyê îdare bikin. Hejmara zarokxaneyan teslîmê şirketên pîrvat (şexsî) bikin. Hejmara pirtûkxaneyan (kutupxanan) kêmtir in. Belediyeyên Swêdê bi hevdu re ketine hemberiyê û kembera aborî teng dikin û dişidînin. Ew çûndinên xwe yê sosyal kêmtir dikin. Bihayê tiştan bilind dikin. Xizmetên xwe bi tixûb dikin.

Dixwazim dem û dezgehê dewletê bifroşin û bidine şexsan. Baca (vergîya) şirketên mezin kêmtir û yê karker û xebatkar jî zêde bikin.

Heger wiha dom bike dê di demeke gelek kurt de, sîstema Skandînavya û ya Swêdê wîndî bibe. Wek sîstema sosyalîst ku niha di şûna wê de gur dizûrin. Kundên kor bang dikin. Dê ji Almanya û Amerîka jî xerabtir bibe.

Niha li Skandînavyayê û dîsa bi taybetî li Swêdê rewşa sîstem an jî modela Swêdê çî ye? Ez bawer im ku, gelek kes ji van welatên cemedê yên biçûk biçûk, ne agahdar in ku çî li wan diqewime. Bi tevayî Skandînavya, di krîzeke aborî ya kûr de dijî.

Dîroka peyveke Kurdî: Hêşîn

Selmanî

Bi Kurmancî reng pirr in: sor, reş, spî, boz, zer, qîçik, kesk, hêşîn... Hêşîn bi xwe peyveke balkêş e: Gava ku em dibêjin "hêşîn", du reng têt aqilê me; yek ji wan kesk e ('yeşil' bi Tirkî), yê din jî rengê avê û esman ('mavî' bi Tirkî). Ev yek çawa çêbû?

Eger em eslê wê peyvê dabaş bikin, divê ku ji destpêkê ve em çewtiyekê sererast bikin. Însan hene, eger ji wan bipirsî, ku ev peyv hana jî ku tê, wê bibêjin te ku "hêşîn" şeklekî rizî (kambax; wêranbûyî) jî peyvê Tirkî "yeşil" e. Kitêba Doğu Anadolu Osmanlıcası jî wisa dinivise. Lê belê divê ku em wê bûyerê ji ber çavên xwe winda nekin ku, armanca wê pirtûkê ev e: Înkarkirina hebûna zîmanê Kurdî û îspatkirina ku ev zîmanê rind şeweyekî Tirkî ye. "Yeşil" bi xwe bi peyvê "yaş" ve (şilî) girêdayî ye; çîmkî li ku derê şilî hebe jî, hêşînati jî hene. Bi rastî, tu pêwendî di navbeyna "hêşîn" û "yeşil" de tune.

Ji bo lêkolîna dîroka peyvê, divê ku em hemû şeklên wê berhev bikin. Şeklên "hêşîn" yê din bi şeweyên me ev in: hêşîn (li gora Ferhenga Kurdoev û Ferhenga Bakaev); hêşîn (li gora Ferhenga Musa Anter û bi şeweyên rojavayê Kurdistanê, wek Adiyaman /Semsûr); şîn (ba-

şûrê Kurdistanê: bi Kurmancîya Botanî û Behdînanî û bi Soranî). Bi Dimilî (Zazakî), peyveke din tê bi kar anîn: Kiho. Ya ku bala me dikişîne ev e; ku heşîn jî û kiho jî, bi du peyvên Asûrî (Mexînî) re jî -yaqûra û mîla- her çar jî xwediyên du wateyên (maneyên) eynî ne: Yeşil (kesk) û mavî! Em karin bibêjin ku bi, hemû zîmanên Kurdistanê (ji Ermenî û pê ve), ev du reng ji hev nayên cuda kirin. Ev yek gelek ecêb e, nemaze ji ber ku li Wanê, cinsekî pisikan ê spî heye, ku çavekî wan kesk e û çavekî wan ê din jî hêşîn (mavî) ne. Gelo bi Kurmancî em karin bibêjin ku çavekî wan hêşîn e û çavekî wan ê din jî hêşîn e!?

Em binihêrin gelo Îranolog, der heqê wê peyvê de çî dibêjin! Îranologê Norwecî Georg Morgenstierne dinivise ku "bi zîmanên Îranî (ango Avestayî, Farisî yê kevin, yê navîn, yê nûjen, Paştî, Balûçî, Kurdî hwd.) û Hindistanî (ango Sanskrîtî, Hindî-Urdû, Bengalî, Nepalî, Gûcaratî, Marathî hwd.) peyv ên bi wateya (me'nayê) 'reş', 'hêşîn (mavî) û 'kesk' gelek caran têt bi hev guhertin." ("Notes on Balochi Etymology", Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskap, 5 (1932), rûpel 50). Vê gavê, rewşa ku em li Kurdistanê dibînin, bi zîmanên din ên hev esil jî kifş e.

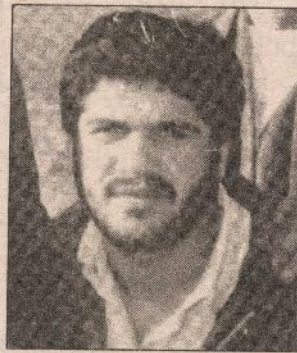
Dîroka hêşîn jî ev e: Bi

zîmanê Skîtan (bi Îngilîzî "Scythians"), peyveke 'axşên' hebû û em dizanin ku bi zîmanê Avestayî jî peyveke 'axşayna-' (axsaina) hebû, herdu bi maneya "rengê zacê 'mavî'" (bi Tirkî: Mavî zacın veya zaçayağının rengi; bi Îngilîzî: color of blue vitriol). Ev reng jî wer rengê avê behrê ye: erê, navê Behra Reş (Karadeniz) jî bi Yewnaniya kevn Euxinos (bilêvkirin: Ew-ksinos) e, ku ji Axeinos (bilêvkirin: A-kseynos) hatibû guhertin. Ev 'Axeinos' jî Axşênê Skîtiyan bi eynî ye! Lê çîma hatibû guhertin? Ji ber ku bi Yewnaniya kevn Euxinos 'ksenos' heye, bi maneyê biyanî (xerîb); xurdepêş (pêşdank- pêşpirtik) 'a-' jî bi maneyê bê (Tirkî -siz) ye.

Ev peyvê Skîtî li gora guhên Yewnanan, bi maneya "bê biyaniyan" ango dijî mêvanan (= Yewnaniyan) bû: bi Yewnaniya xurdepêşekê 'eu-' jî heye, bi maneyê xweş. Wana a-kseinos guhert bi eu-ksenos, ango 'xweş mêvan' (misafirperver).

Ji Skîtiyan dîsan ev peyv bi Pehlevî, ango bi zîmanê Farisî yê navîn, hat xuyanê bi du şeklan; xaşên û axşên. Bi zîmanê Farisî yê nûjen, 'xeşîn' jî holê rabû, xên jî navê teyrekî: xeşînsar (ango: heşîr ser, serê heşîn). Bi şeweyên Îranî ku, li çiyayên Pamîr têt qisekirin jî, dotmamên peyvê me hêşîn hene: bi Yidxa (Yidgha) axşîn= "mavî"; bi Ormûrî jî şîn- 'kesk' yan "mavî". Bi Paştî jî, ku ji zîmanê Afganistanê û Pakîstanê ye, peyveke şîn heye, bi herdu maneyên ku li cem me hene kesk û mavî.

Em nikarin înkâr bikin ku peyvê me 'hêşîn' dişibe peyvê Tirkî 'yeşil'. Lê belê, eger em dixwazin zîmanê xwe bi awayekî îlmî dabaş bikin, divê ku em bi-kevin bin dîroka peyvê û eslê wan û bi şîbîna wan a sethî têt nebin!

Şoreşger heval Yildirim Bîlgîn (Hesen)

Ew bi hevalên Cûma û Weysî re li Siwêrekê gelekî zû ji nava me veqetîya û cihê xwe yê bi rûmet di nava şehîdên Kurdistanê de girt. Hevalê Hesen, gava bi şoreşgeriya xwe tirs û gava bi şoreşgeriya xwe tirs û gava bi şoreşgeriya xwe tirs û gava bi şoreşgeriya xwe tirs û gava bi şoreşgeriya xwe tirs û xofê dixist serê celladên insanan, wiha jî di çavê gelê xwe û havalên xwe de dibû sembola berxwedanê. Em soz û peymanê didin hevalên xwe ku, emê jî di wê riyê de xwîna xwe tevî xwîna wan bikin.

Li ser navê hevalên wî yê têkoşînê Bermal, Berwar, Hemîd

Talankirina çanda Kurdî çawa dest pê kir?

Gelek dengbêj, nivîskar û hunermendên ku dibêjin em Kurd in, hê bi Tirkî dibêjin û dinivîsin. Xayintî ne tenê yek rahêje çekên dagirkeran û bibin cerdevan. Xayintîya herî mezin a rewşenbîr û hunermendên ku dûrî eslê xwe ne.

Jîr Dilovan

Piştî ku qedexekirina li ser zimanê Kurdî piçêkî sist bû, pirtûk, kovar û rojname yê bi Kurdî hatin çapkirin. Vê çapkirinê tiştê bi me da xuyakirin: "Talankirina çanda Kurdî."

Weke tê zanîn, axa Kurdistanê, cihê şaristaniya herî kevnare ye. Ji ber vê yekê, ji aliye çêkirina pir, xan, himam û avahiyan ve gelekî pêşketî bû. Li Rohilata Navîn, berî her derî li Kurdistanê zanîngeh (unîversîte) hatine avakirin. Li **Nisêbînê Meryaqub û li Ruhayê Zaningha Herranê.**

Çanda Mezopotamya, bandorî li ser çanda Misir û Ephesusê (Efes) jî kiriye. Wê çanda, geş û pêşketina Kurdistanê, bala hemû dewletên cîran dikişand. Ji vê yekê Kurdistan û gelên Kurdistanê, gelek çaran dibûne hedefa êriş û qirkirinên dewletên din. Di wan êrişan de, hebûn û dewlemendiya Kurdistanê dihat talankirin. Kevir li ser kevîr nedima û her der dibûn kavlî.

Ez dixwazim werim ser êrişkerên dawî. Osmanî û KT'ê (TC). Dema ku pêşiyên Tirkî Oxîzî, ji navenda Asyayê kocber bûn û hatin, gelê Kurd li ser axa xwe ji mîj ve çêgirtibû. Dû re Kurd û Oxîzan misilmantî pejirandin. Oxîzî bi êrişan li hemberî Kurdan tu carî bi ser neketin. Lê piştî misilmantiyê, bi alikariya Kurdan, li Deştê Melezgirê Oxîzan reda Bizansiyên birin. Deriyê Anadolê ji Tirkî re vebû.

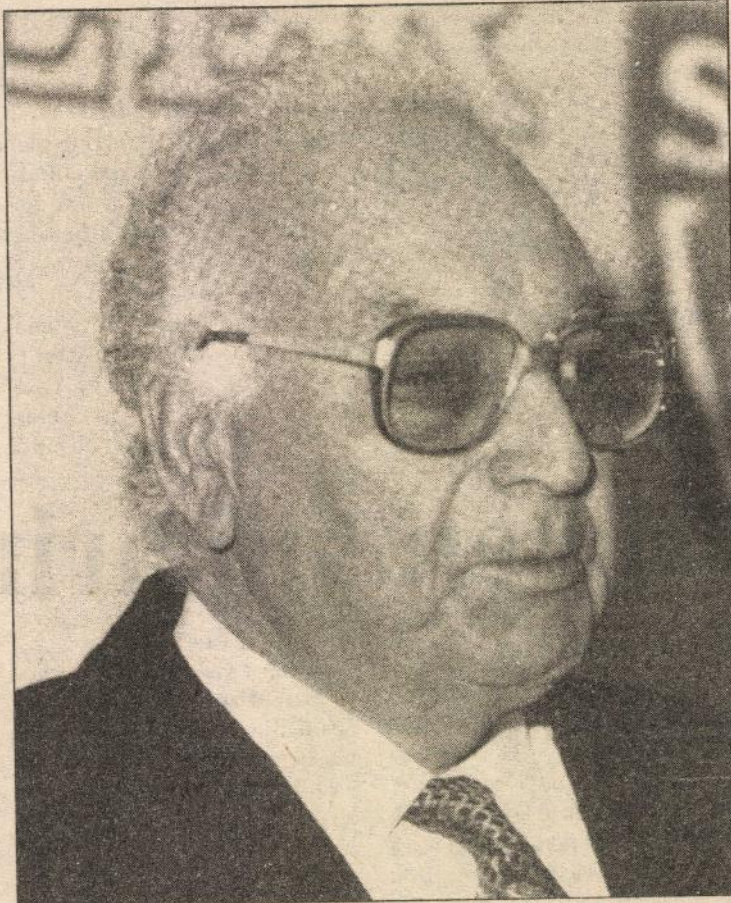
Dema Osmanîyan, dewlet ne bi navê neteweyêkê bû. Her herêmek bi navê gelê wir dihat ziman. Cihê Kurd lê dijin Kurdistan bû. Cihê Ereban Erebanistan

cihê Lazan ji Lazistan bû.

Êrişên Osmanîyan ên li ser Kurdistanê, bi Yavuz dest pê kirin. Di 1875'an de, di dema Mahmudê Duyemîn de, bi Hafîz Paşa û bi Çerkez Reşît Paşa, ho-vîtiya Ereban gelekî li paş hiştin. Di vê demê de, Rohilata Navîn di bandora çanda Ereban û îslamê de bû. Lê gelê Kurd, edetên ku ji Zerdüştiyê girtin di sê berdewam dikirin. Ji van edetan a herî girîng cejna Newrozê ye. Di 1992'an de, Newroza 2604 an hate pîrozkirin. Di mivantî, dawet û serdanan de, jin û mîrê Kurd bi hev re rûdînin. Bi hev re govandan digerin. Di çanda Kurdî de, cihê pîrekê bi rûmet û girîng e. Jinên Kurd di her karî de bi mîrê xwe re ne. Gelek çaran jinên Kurd, mezinatiya el û eşîran kirine. Weke dema Komara Mehabadê, Edîla Xan, Xatûna bi nav û deng... Di çanda Kurdî de gelek mîrên navbilind bi navê diyên xwe tên nasîn. Weke Emînê Perixanê, Emê Gozê, Evdalê Zeynikê hwd. Bi kurtasî em bibêjin, çanda Kurdî, li hemberî çanda Ereb û îslamê li ber xwe lap veda. Heta dema KT (TC).

Talankirina çanda Kurdî, di dema KT'ê de bi awayekî hovane, gelekî pêş ket. Di dawîya dema Osmanîyan de, zanyariya neteweyî li hinek rewşenbîrên Tirkî dest dabû. Wan rewşenbîran, bi navê "Jon Tirkî" honakekê pêk anîbûn. Piştî îlankirina Meşrûtiyeta Duyemîn, gelên nava Osmanîyan jî, honakên neteweyî bi kar anîn. Rewşenbîrên Kurd, li Stenbolê bi navê "**Jin**" kovarekê derxistin û xwe li dora wê dane hev.

Piştî Şerê Cihanê yê Yekemîn, dewleta Osmanîyan têk çû. Mus-

Gelek nivîskarên, wek Yaşar Kemal jî motifên çirok û efsaneyên Kurdan fêde dîtin û di berhemên xwe de bi kar anîn.

tafa Kemal, derbasî Anadolê bû. Li Sêwasê û Erzeromê bi giregîrên Kurdan re komciyên çêkirin. Bi navê îslamiyê, hemû xapandî. Got: "Kurd û Tirkî bi hev re xwediyê vê axê ne. Alîkariya min bikin, ku em bi ser kevin, emê mafên we jî bi we din." Gelê Kurd li Gurgumê (Maras) û li Ruhayê (Urfa), bi lehengiyê mezî Fransîyan kirine der. Bi stranên "Lêxin lawên Kurd roja namûsê ye" dirok neqîşandin. Ev stran dîre bû "Lêxin lawên Tirkî..."

Dema Kurd û Tirkî bi ser ketin, Mustafa Kemal sozê xwe zû "ji bir kir". Mafên Kurdan avêtin bi şûn guhê xwe ve.

Êdî gelê Kurd, li hemberî wê neheqiyê, dest bi serhildanan kir. Serhildanên Şêx Seid, Agirî,

Qoçgirê, Dêrsimê, Zilanê û hwd, jî ber xayinên welêt têk çûn. Bi sed hezaran, gelê Kurd hatine qirkirin. Ên ku filitîn koçberî rojavayê Tirkîyê kirin.

Dema Komara Tirkî hate avakirin, dagirkeran dest avêtin çand û dilana Kurdan. Di dema serokatiya İsmetê Kerr (İnönü) de, zimane Kurdî hate qedexekirin. Kesê ku bi Kurdî dipeyivî, serê peyvê deh qurîş jê distandin. Bi carekê Kurd bûne "**Tirkên Çiya**". Navê Kurdan jî, ji meşa ser berfê deranin (!) Yanê navê Kurd jî "Kart, kurt" derketiye. Ji bo ku me bi eslê me bidine jibîrkirin, gotinên pêşyan li gor xwe bi kar anîn. Weke "Eşeğe Kürt ol demişler, kırk gün kırk gece saman yememiş." (Gotine kerê bibe Kurd,

çil roj û çil şevî ka nexwariye.) Nifşeyê wilo li me gihandin ku, jê mirîtir, bêsiltir û sersartir tune bû. Ew nifşê weke celebê (keriyê) mîşin şevkerî bû. Wê nifşî, xwe jî Tirkî bêtir Tirkî dida xuyakirin. Dagirkeran li vê nifşê dinêriyan û devên wan ji kêfan digiha pişt stûyên wan. Êdî dest avêtine zarokên Kurdan. Li dibistanan kom kirin û serê wan şuştin. Ev zarokên ku li wan dibistanan bi jehra kemalîzmê hatin dagirtin, dest bi muzîk û wêjeya Kurdî kirin wergerandin Tirkî.

Di wêjeyê de **Nefî, Fuzûlî, Ziya Gökalp, Orhan Kemal û Yaşar Kemal** çiqas çirok û eposên (efsane) Kurdî wergerandin Tirkî. Îro jî gelek nivîskarên ku bi eslê xwe Kurd, bi Tirkî dinivîsin.

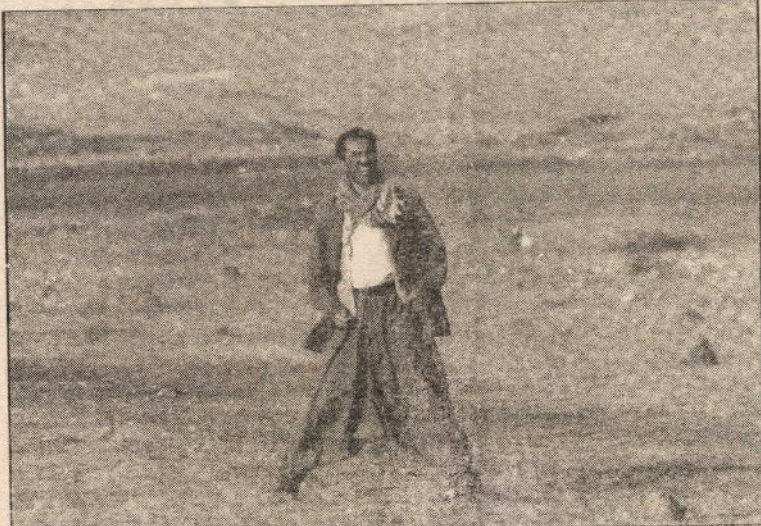
Rewşa muzîka Kurdî hîn xirabtir e. Wergerandina muzîka Kurdî, bi xweifiroş **Celal Güzelses** dest pê kir. Mustafa Kemal jî, serê wî mezîr kir û hestikî avêtin jê re. Got: "Tu bilbilê şerqê yî." Wî jî got: "Nexwe ez bûme tiştêkî mezîr..." Çiqas dilok û stranên Kurdî hebûn bi peyvên genî wergerandin Tirkî. Ji Ruhayê **Mukîm Tahîr û Hemzayê Keçel** (Kel Hamza) jî dane du şopa Celal. Dagirkeran her sê dianîn cem hev. Berdidane pozberî hev. Êdî jî ber ku li hev zêde bikin, hê bêtir dilok û stran didane hev û bi peyvên Tirkî digotin. Navê wê civînê jî "Meclîsa Hunermendan" danîbûn.

Mixabin, îro jî çêlikên Celal, Mukîm û Hemza pîr in. Weke **İbo, Emrah, İzzet Altınmeşe, Hüsamettin Subaşi, Selahattin Alpay û Beşîr Kaya** hwd.

Gelek dengbêj, nivîskar û hunermendên ku dibêjin em Kurd in, hê bi Tirkî dibêjin û dinivîsin.

Xayintî ne tenê yek rahêje çekên dagirkeran û bibin cerdevan. Xayintîya herî mezin a rewşenbîr û hunermendên ku dîrî eslê xwe ne.

Klamek ji bo Beko Xelata Jurî ya Taybetî stand

Nizamettin Arıç, hem filma Klamek ji bo Beko, bi rê ve birîye û hem jî wek serlistikvan lê de leyistîye.

Filma "**Klamek ji bo Beko Xelata Jurî ya Taybetî**" stand. Filma Klamek ji bo Beko, di Festîwala Film a Navneteweyî de, di beşa pêşbaziyê de hate pêşkêşkirin. û xelat stand. Festîwal, di mîjûya 18-28'ê Adarê de li bajarê Strasbourgê, ya Fransa li dar ket. Ev xelata ku "Klamek ji bo Beko" standiye, wekî xelata duyemîn a festîwalê tê pejirandin.

Wekî din film, 15 hezar frang jî stand. Bi van encaman film, serkeftineke baş di festîwalê de bi dest xist.

Nizamettin Arıç, hem filma Klamek ji bo Beko, bi rê ve birîye û hem jî wek serlistikvan tê de leyistîye. Nizamettin Arıç, dema ku demeketîbû Ewropayê, li welêt hem stranbêjiyê dikir û hem jî listikvanê sinemayê bû.

Ev film berê jî, di Festîwala Venedîkê ya film de û di Festîwala Toronto de hatibû nîşandan. Temaşevan eleqeyê baş nîşaniyê film dabûn. Li aliye din di sê festîwala filman de, ya ku li bajarê Fransa, Angersê hatibû li dar ketin: filmê

Klamek ji bo Beko hatibû bijartin û film eleqeyê mezî jî temaşevanên dîtibû.

Mijara filmê Nizamettin Arıç, li ser rewşa Kurdan e. Çiroka film li ser mirovîkî ku naxwaze here leşkeriya dewleta Tirkî û li ser kekê wî, hatiye honandin.

Beko jî bo ku birayê xwe Cemil bibîne dide dî û derbasî Binxetê (Sûriyê) dibe. Lê tê girtin. Çirok bi xwe re di dema revê de serpehatiyên Beko tîne zimên. Beko li dî Cemil diçe Sûri, ji vir derbasî nava başûrê Kurdistanê (Iraqê) dibe û ji vir jî penaberî Almaniyayê dibe bi awayekî pênarîyê siyasî.

Di vê gera Beko de, temaşevan rewşa Kurdan a trajîk bi awayekî xerwê dibînin û xedariya Sedam a li ser Kurdan jî tê ber çavên wan.

Filmê Klamek ji bo Beko li Ermenîstanê hatiye kişandin. Listikvanên film, bi pîrîni jî Kurdên Ermenîstanê ne. Film bi Kurmancî ye û ev cerbîna yekemîn a Nizamettin Arıç e.

Zana Farqînî

Riyek dirêj

Riyek zirav dirêj û dûr.
Pêd dimeşim b'qelem û şûr.
Digerim li bircê bilind
Xwe berdidim newalên kûr.

Roj, bist û yekê Adarê
Gul bişkiwîne bi carê.
Newroz bi can kirin pîroz
Ew in kulilkên biharê.

Hilm û kelgerma havînê.
Tînê ji cengê distîne
Dilê me şewtî agir pêket
Ket nav leylandî rivîne

Tebax hatî, gurr bû agir.
Rûpel ji dîrokê vekir.
Ji Kurdan re bûye zayîn
Sevatarî li me rohnî kir.

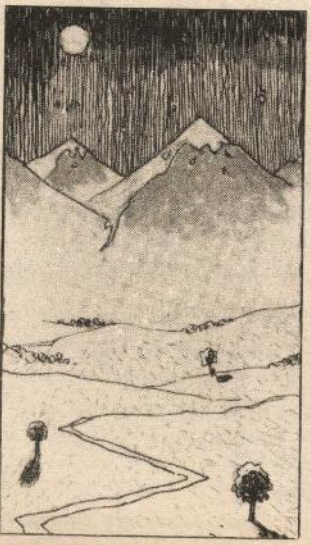
Sal zivirî, hat payîz xêr.
Şer germ bûye, li jor û jêr.
Rabin rabin êdî bes e.
Biçûk- mezin û jin û mêr.

Berf û serma zivistanê.
Ba û bahoz, vê tofanê.
Gule baran tev di barin.
Li çiyayê Kurdistanê

Êdî me nabê bindestî.
Mi jiyanek nû dixwestî.
Ez nema dozê berdidim.
Kêr gihayê goşt û hestî

Ger çiqasî ew bûha bî.
Tucarî bê welat nabî.
Nayê kirrîn, tê standin
Bona ku gel tev pê şa bî.

Adar Jiyan

Lehengê Omeriyan Piling (Ferad Yildirim)

Jîr Dilovan

Hevalê min, roniya çavê min.
Pilingê min!

Bejn û bala te ya weke şitlekî
rihana avdayî li ber çavê min e.
Bejn û bala te ya gewr û çavên
te yên reş û belek, çawa ji bîr
bikim?

Tu di sala 1973'yan de hatî
dinê. Tu hê şazde salî, di bihara
emrê xwe de ketî nav refê le-
heng û egîdan. Di demeke kurt
(kin) de, tu bûyî pilingê çiyayên
Stewr û Nisêbînê. Dengê livba-
ziyên te li çarmedorên Kurdis-

tanê belav bûn. Tu ti mayî birçî
mayî. Te sîr û serma, cemed û
seqem dît. Gurçikên te serma
girtibûn. Te pirr ji wan gurçikan
kişand. Lê te, tu carî doz û xe-
bata xwe ranewestand. Hevalên
te hê bêhtir bi te geş dibûn.
Lew te tev û qolinc û êşa gur-
çikên xwe dida pêşiya hevalên
xwe û tu di ketî şerê çekdarî.

Pilingê min.

Gelo niha tu li cem Cuma.
Çekdar. Heqî û Botan wan î?
Tu niha bi wan gelek şa bûyî.
Lew te pirr ji wan hez dikir.
Erê, tu çûyî. Lê ma tu nabêji ro-

ketavêja min û bikîsiya min wê
çi bikin? Qet mitalan neke.
Xwîna te li erdê namîne. He-
valên te ew roketavêja ku te
weke dildara xwe himbêz dikir,
neexistin destê dijmin. Niha ew
bi hevalên te re ye.

Weke tê gotin, roja çarê A-
darê, te bi hevalan re komcivî-
nek çêkiribû. Ji ber qolinc û êşa
gurçikên xwe, te bi zorê peyva
xwe qedandibû. We bi hev re
biryara livbaziyekek li neqeba
(navbeyna) Nisêbînê û Cizîrê
dabû. Roja din we karê xwe kir
û li dora Gundikê Hemza kemîn

danî. Hevalên te gelekî rû li te
danibûn. Gotibûn: "Tu nexweşî.
Neyê kemîne." Lê te gotibû:
"Ne gurçik, canê min bi qurba-
na welatê min be. Ku ez şehîd
bikevim, min li nav şehîdên Ba-
gokê bi cih bikin." Dû re te ra-
hiştibû roketavêjê û di kemîne
de cihê xwe standibû. Lê mixa-
bin ew kemîn bû kemîna te ya
dawî. Xemê nexwe Pilingê
min...

Tu niha li cem wan egîdên
Bagokê di xew de yî. Her sibe
di dilê Jîr Dilovan de tu şiyar di-
bî.

Ma em nikarin xwe binivîsin

Zana Farqînî

Em civakeke wisan in ku, me
xwe bi xwe nedaye naskirin. Em
têr xwe nas nakin. Her çiqas di
van salên dawî de xeberên bi vî
rengî tên kirin jî. Hê jî em xwe,
civaka xwe, bi hemû aliyan ve, jî
berhemên kesên biyan û jî
çavdêriyên wan, nas dikin. Ev
reweş ji bo hemû waran jî eynî ye.

Dema mirov xwe, civaka xwe,
têkiliyên xwe, danûstandinên
xwe, tore û kevneşopên xwe di
berhem û nivîsên kesên biyan de
dibîne carna, mirov mit û mat di-
be, diheyire. Bê çawa ew wan
taybetiyên me dizanin. Ger ku
nivîskar bi pesin ji me behs kiri-
be, pişike mirov pê mezin dibin,
dinepixin. Berevajî ku nivîskar bi
awayek rexnegirî aliyeke civaka
me hildabe destê xwe û nivîsan-
dibe, wêca li xweşa me nayê. Bi-
rû li mirov dibin cot, mirûz tîrş û
talo, qermûçek li eniya mirov
çêdibin.

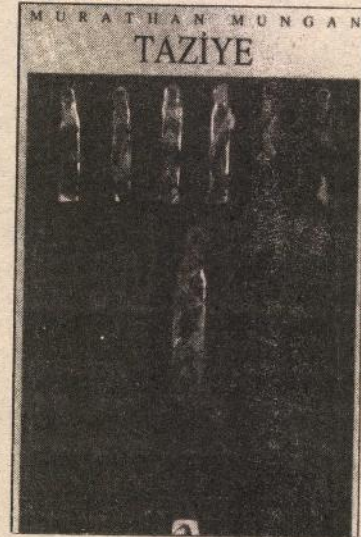
Çiqas li xweşa me were an jî
neyê, em xwe di berhemên biya-
niyan de dibînin. Her çiqas ber-
hem xwedî kêmasî û çewtîyan be
jî. Camêr me, ji me rindtir nas di-
kin. Ev kes berahî û heqîqeta ci-
vaka me di berhem û nivîsên
xwe de, dinivîsin û pêşkêşî xwen-

devanên xwe dikin.

Ji van nivîskarên biyan yek jê
jî, **Murathan Mungan** e. Ev
kes ji Kurdistanê ye. Hema he-
ma hemû berhemên wî li ser ci-
vaka Kurdan e. Tîp û karakterên
ku di nivîsên xwe de bi kar aniye,
hîn jî di nava me de hene. Bi tay-
betî jî, li ser civaka me Kurdan
dinivîse, heqîqetên urf û adetên
me di berhemên xwe de bi kar ti-
ne.

Navê berhema wî ya ku em
dê li serê rawestin "**Taziye**" ye.
Ev pirtûk, berhemek şanoiyî (ti-
yatroyî) ye. Mijar (mewzû) li ser
xwindariyê hatiye honandin û di
qesrê de derbas dibe. Jiyana
qesrê mirov di berhemê de dibî-
ne. Di "Taziye" de dijberî û du-
bendiyên di navbera mirov û urf
û adetan de, xwe bi awayekî eş-
kere diyar dike. Dema mirov ber-
hemê dixwîne, ev dijberî û ge-
lemşeyên toreya (adetî) xwe li mi-
rov jî dipêçin, dilefînin.

Berhem li ser heqîqetê hatiye
honandin. Mînak di pirtûkê de,
bi darê zorê, jina li ber mehrê,
revandin heyê, Bedirxan Axa, bi
devê tivingê, Fasla keça Şerko A-
xa, ji ber mehrê direvîne û zava
dikuje. Bedirxan Faslayê, ji ber
xwîne direvîne. Wêca tîrsa mirinê
dikeve dilê Bedirxan. Dora kuş-

Berga "Taziye"

tînê hatiye ser wî. Şerko Axa ji
bo kuştina Bedirxan Axa, rojan
dijimêre.

Bedirxan Axa, bi salan bi tîrsa
kuştina xwe dijî, jê re ji Faslayê.
Hêja çêdibe. Bedirxan Axa, tê
kuştin. Diya Bedirxan Axa Diya
Kewser, ser û sebebê kuştina
lawê xwe, bûka xwe ya bextreş
Faslayê dibîne.

Rûspî û giregireşî li qesra
Bedirxan Axa li hev rûdinin. Bir-
yara kuştina Faslayê distînin. Ê
ku wê jî bikuje û xwîna bavê xwe
ji erdê jî hilîne dê Hêja be.

Hêja zarok e. Li hember vê
biryarê der tê, li ber xwe dide. Lê
çare nîn e. Divê li gorî gerdîş û
toreyê Hêja diya xwe bikuje. Lê
Hêja bê hemd û bê çare ye. Nax-
waze.

Di dawiyê de, di navbera wan
de ev gotin derbas dibin.

Fasla: "Bila destê te melerize,
Hêja! Mîna dara ku li pelên xwe
hikûm dike li piya bisekine."

Hêja: "Heqê xwe li min helal
bike dayê, min dixwest, welatan
bexşî te kim. Ji bextê min re, mi-
rin ket. Ez deynê lawîtiyê wiha
didime te."

Fasla: "Helal be heqê min li
te, xweş helal be. Welatê min,
mîrîn e ji bo min."

Berhem bi motifên Kurdî hatiye
xemilandin û arastin. Lê zi-
man bi Tirkî ye. Nivîskar di dema
peyvandina kesan a bi Tirkî de,
zêde bi ser neketiye. Lewre nivîs-
kar kesan hem mîna kesên Erebi
û hem jî mîna kesên Kurd ku dema
bi Tirkî dipeyvîn, ew dane
peyvandin. Devok bi gîştî ne de-
voka kesên Kurd ên ku bi Tirkî
dipeyvîn e.

Taziye heta niha du car hatiye
çapkirin. Di sala 1982'yan de jî
aliyê Weşanên "Dost Kitapevî" û
di 1992'yan de jî, ji aliya We-
şanên Metisê ve.

Rewşen nêzî maneya xwe dibe

Kovara çandî Rewşen a Navenda
Çanda Mezopotamya weke her-
car bi Tirkî û Kurdî tevî 62 rûpelî
bi hejmara xwe ya 9'an derket.
Di sergotara vê hejmarê de tê di-
yarkirin ku heta demeke din jî
(nayê zanîn çiqas e) jî sê paran
parek wê cih bidin Tirkî lê dawî
wê xwerû bibe Kurdî. Li aliya
din nivîsê vê hejmarê bi pirranî
yên lêkolînî ne. Lêkolîna Pierre
Lecoq ku li ser ziman çêkiriya bi
sernavê "Rêzkirina Zimanên Îra-
nî-Arî yên Rojavayê" bi wergera
Mamo Cumî ve hatiye nivîsin. Ev
nivîs ji bo kesên ku bi zimanê
Kurdî ve eleqedar dibin, baldar e.
Lêkolîneke din jî ya Kaya Müs-
takhan e. Kaya Müstakhan di vê

lêkolîna bi sernavê "Rojijmêr
(Salname)" de li ser dîroka ro-
jijmêran disekine û bikaranîna
navên meh û rojan bi hin ziman-
nan muqayese dike. Ev lêkolîn bi
alîkariya gelek çavkaniyan hatiye
amadekirin. Wê werê bira xwen-
devanên Welat, ev lêkolîna Kaya
Müstakhan di destpêka
1993'yan de du-sê hejmar li du
hev di Welat de jî hatibû weşan-
din. Wekî din Abdurrahman Dur-
re jî, bi kurtasi 47 helbestvanên
Kurdî tevî dîroka çêbûn û mirina
wan û bi kîjan zaravayî nivîsine
daye nasîn. Ehmed Şerîfî, bi So-
ranî helbestvan Seyîd Yaqubî
Mahîdestî daye nasîn. Mahîdestî
bi xwe helbestan bi Goranî nivîsi-

ye.

Ji xeynî van di vê hejmarê de
ev nivîs hene:

Bi sernave "Xwîn û Hêstirên
Çavan" nivîseke Lokman Polat,
bi Ordîxanê Celil re hevpeyvîn,
nivîseke folklorîk bi Zazakî ya J.
Espar bi ser navê "Ebi Gore Bê
Edetanê Ma Zewac". Beşîr Ant
bi sernavê "Mem û Zîn ya da
Memê Alan", F. Huseyn Sagnîç
"Zman û Rastnivîs", metna Şa-
noyê ya Huseyîn Kaytan bi navê
"Mîrîn û Jiyan" hatine nivîsandin.
Di beşa niştimana xwe binase de
bajarê Erzînganê tê nasîn. Di be-
şa muzîkê de Cemîla Celilî jî tevî
notayên wê "Tuzik li ser ava ye"
nivîsiye.

REWŞEN
Kovara Navenda Çanda Mezopotamya

Elî Gore Bê Edetanê Ma Zewac • F. HUSEYN SAGNIC
Huseyîn Bî Hêstirên Çavan • Beşîr ANT
Memê Zîn • Memê Alan • B. H. N. Y.
Mirovê Xwe • Xwîn û Hêstirên Çavan • F. HUSEYN SAGNIC
Zaman û Rastnivîs • B. H. N. Y.
Nêzî Maneya Xwe Dibe • Elî Gore Bê Edetanê Ma Zewac
Muzîkê • F. HUSEYN SAGNIC
Muzîkê • F. HUSEYN SAGNIC

Çîrok

Rêşan

FENER ROJBIYANÎ

Roj, ji rojên buharê ne. Lê belê hewayê demê ji me re tê xuyan ku ne ew rojên demsala xweşik in. Ji ber ku esmanê Nisêbinê ji ewrên reş û tarî dagirtîbû. Axa wê gelek ciloqe ye. Ji ber barana şeva berê. ku gelek barîbû.

Ev herî û civloqe nahêle ku, tu kes di nava rê û dirbên Nisêbinê de bimeşe. Li dûrnêrînê, li bajêr çî çepe rast û çî jî, jêr û jor şopên lingên insanan û pêlên dewaran xilç bûne di nava herîye de. Ji me re dide xuyan ku, şerê par li-vek bi hez bû.

Dem derbasî nivro bû.

Hêdî hêdî nêzîkî rîya Nisêbinê ya herî mezîn bûn. Piştî we-xereke (sefer) dirêj û dijwar, herdu bi hev re hisîbûn ku, zîkên wan vala ye û hewceyî xwarîneke xweş û germ in.

Metîn bi destê xwe xwaringeha kebabê îşaret kir û bi lez di rîya ku tê de sekinîbûn derbasî rexê din bûn. Û ketin hundirê xwaringehê. Rojnamevana Almanî Petra Leyn, tevî rênîşanê xwe ji xwe re maseyekê bijartin û rûniştin. Petra, kamereya xwe avête ser maseyê û destê xwe xiste çenteyê xwe. Jê tevî pakêtek çixareya West û hes-tayê sor derxist û çixareya xwe vexist.

Metîn bi xwe ji gundê derdora Nisêbinê ye û yekî bejin zirav û dirêj e. Simbêlê wî reş û dirêj, riyên wî bi hevdeyên reş û spî hatiye neqîsandin. Li ser serê wî şewqeyekê çûxî ya Tirkan heye. Ew şewqe serê wî yê keçel û lat veşartîbû. Metîn demekê li Almanya ji bo kar mabû. Metîn bi zimanê Almanî yê tevlihev û şikestî dest bi axaftinê kir.

-Tu çî bixwazî heye. Şorbenîsk, şorbemast, hemû rengên kebabê hene. Vira ne Stenbol e. Xwarinên Nisêbinê xweş in. paqij û saxlem in.

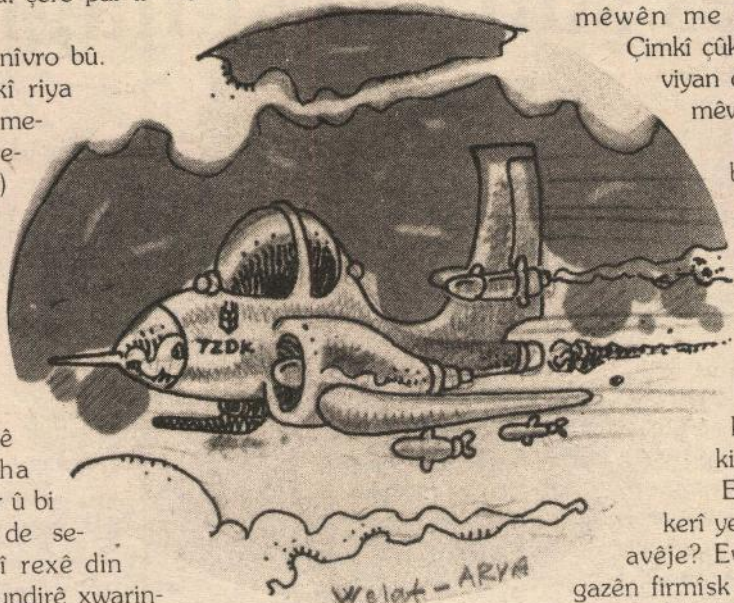
Piştî solqekî (bîskeki) ji nû ve gotinên xwe domand.

-Tu xeman mexwe, kar-kerên vî cihî hemû Kurd in.

Petra li dorpaşê xwe nêrî dit ku, çend wêne bi diwaran ve daleqandî ne. Yek ji wan pira Stenbolê ya "Bogazîçî" ye û yên din wêneyên cihên turis-

tik û deverên kevn in. Mîna Antalya û Bodrûmê ne. Di sînga xwaringehê de du wêne hebûn. Yek jê bavê Tirkan A-tatürk û yê din ji xwediyê xwaringehê bû. Herdu wêne ji bi gul û çiçekên texbî (plastîk) hatibûn xemilandin.

Metîn karê wî, rênîşa bajarê Nisêbinê bû. Piştî ku ji rojnamevana Almanî Petra pênc markê Almanî standibû, bi xwe hesîbû ku ji erk û karê wî re piçek agahdarî û zanîş-berên li ser rewşa bajêr divê. J i

ber vê yekê ji Metîn kete nava hemû rengên gotebêjên ramyarî, civakî û dest bi peyvên mezin kir.

-Komara Tirkiyê ne weke berê ye. Îro pêşketin, wekhevî heye, dadmendî (edalet) heye, demokrasî heye. Va îro ez û tu, em bi hev re bi serbestî diaxivîn. Îro li ba me, li Rojhelatê, xwedê ji hikûmetê razî be, ji me re, rê, dibistan vekirine. Binêr av û elektrîkî ji heye. Berê em di nava tariyê de dijîyan.

Petra xwarina xwe hêdî hêdî dixwar û li rûyê Metîn dike (zûr) nêrî. Ji ber vê nêrînê rûçîke Metîn sor bû. Metîn bi şûn ve kişî û di dilê xwe de got: "Min tu gotin bi çewtfî gotin?"

Petra ji nîşka ve rawest. Lê rawestina Pêtra ne ji ber peyvên Metîn bû. Metîn heyirî û di dilê xwe de, "Çima ev jî-nik wilo kir?" got. Metîn hîn di danûstandina hundirîn de bû. Ev di cihê xwe de bû. Lê henas (nefes) lê teng bû, ji ber teqî-nek ku ji derve hat. Kesên di hundirê xwaringehê de gîşt derketin derve. Da ku binêrin çî li derve qewimiye. Dengê

hêle hêl û qire cirê ji dûr ve dihat. Dûmaneke reş ber bi ez-manê Nisêbinê ve hildikişiya.

Rojnamevan Petra peyivî û destê xwe dirêjî esman kir.

-Ev balefir e. belê ev helîkopter e!!!

Ev çî dike çî qewimiye?

Metîn bi ken û henek bersiv da:

-Tu xeman mexwe. Ne min ji te re gotibû ku hikûmet ji me hez dike. Ev balefira çandiniyê ye. Hatiye ku derman li ser zevî û bexçeyên me biresîne. Ji bo ku sewz (zerzewat) û mêwên me xerab nêbin.

Cimkî çûk û teyr êrîşî zeviyan dikin û teneyên mêweyan dixwin.

Petra bi lez berê xwe da maseyê û dest bi komkirina tiştên xwe yên taybetî kir. Berê xwe da derî û got:

-Metîn niha karê me dest pê kir.

Ev balefireke leşkerî ye. Ha binêr çî diavêje? Ew gazên jahre, gazên firmîsk rijandinê. Li ser sêniyên Nisêbinê diavêjin. Met-

tîn bi devekî vekirî û bi matmayinê got:

-Waaa.... Dibe ku wilo bike!!!

Herdu bi hev re bezîn û berê xwe dan cihê ku jê qire cir dihat. Dîtin ku hemû xelkê bajêr, çî biçûk û çî jî mezin derketine rê û dirban. Destên xwe bilind kirine û numereya heftan ji nava pêçiyên wan tê der. Bi yek awazekê bang û hawarê dikirin. Dihad xuyan ku, tiştê mezin an jî xismek bi ser xelkê bajêr ve hatiye. Metîn bi destê xortekî girt ku jê bipirse bê çî bela bi serê wan ve hatiye.

Mihemed bi hilekiş:

-Em ji goristanê dizivîrin malên xwe. Piştî me canemergên xwe bi gor kirin, tehdehiyan li me kirin.

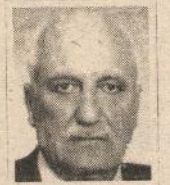
-Çima kuro?

-Sedemê wê jî, çima ku em li canemergên xwe xwedî derketin û me xwest em wan bi şanazî û bi serbilindî bi gor bikin.

Mihemed Elî, bi hilekiş û benasê ku, sînga wî radibû û rûdinişt gotina xwe kuta kir.

Başûrê rojavayê Kurdistanê / Efrîn

AZADÎ

Abdurrahman Durre

Xaîn kî ne?

Xaîn bê namûs in, xaîn bê xîret in, xaîn bê şeref in, xaîn bê wijdan in, xaîn bê îman in, xaîn caşîk in, xaîn kûçîk in.

Belê xaîn kî ne? Xaîn ew in ku, bi devên xwe bi rewşên xwe, bi tewşên xwe, bi dilên xwe, bi milên xwe alîkarê dijmin û dostê neyarên virrek û sextekar in, cilq û gemar in.

Di her demê de, di nava her gelî de, xaîn pirr bênamûsî û bêşerefiyên mezin kirine û hê jî dikin. Dawiya wan jî tim û tim rezîlî û riswatî bûye. Qehr û xezeb li wan hatiye, dê ji vir û wiha de jî wilo be.

Şairekî Kurd der heqê xaînekî Kurd de, bi zara-vayê (lehca) Soranî wiha dibêje:

Eger kûyê diya xwe, yan jînekey bixwara

Şaş ned'kirî rîya xwe, ned'çû li pey neyara

Bi rastî jî ew şairê hêja pirr rast gotiyê. Ew kesê ku xaîntiya gelê xwe dike û dibe kûçîkê neyaran, ew yê diya xwe, jina xwe û hemû alemê tevî bixwe, pirr ji wê xaîntî û bênamûsîtiya wî çêtir e.

Di dîroka cîhanê de heta îro têkoşîna tu gelî bêencam nemaye û namîne, gihîştîye zefer û serfirazîtiyê. Tu şîk û şubhe tune-ye ku têkoşîna û serhildana û şoreşa gelê Kurd jî bêencam namîne, wê bi xemla azadî û zeferê bê xemilandin û tackirin. Caşîk û xaînen gelê Kurd jî wek hemû caş û xaînen cîhanê wê rezil û riswayê alemê bibin.

Di dîroka cîhanê de heta îro têkoşîna tu gelî bêencam nemaye û namîne, gihîştîye zefer û serfirazîtiyê. Tu şîk û şubhe tune-ye ku têkoşîna û serhildana û şoreşa gelê Kurd jî bêencam namîne, wê bi xemla azadî û zeferê bê xemilandin û tackirin. Caşîk û xaînen gelê Kurd jî wek hemû caş û xaînen cîhanê wê rezil û riswayê alemê bibin.

Hz. Muhemed dema ku ji ber zalim, xwînxwar û barbarên Mekeyê koçî Medîneyê dike, bi hevalên xwe re nêzîkî bajarê Medîneyê li Qûbayê dicivin, li ser stratejî û planên xwe yên nû disekinin. Rîya xebat û lebara xwe didin kifşkirin ku, ew der bibe qerargeha şoreş û serhildana wan. Bi navê Mescidetteqwa li wir mizgeftek jî tê çêkirin. Minafiq, sextekar û xaînen wê demê jî li hember wê şoreş û serhildana şeref û namûsê ku Hz. Muhemed û hevalên wî dimeşandin, radibûn û li hemberî wê mizgefta wan a pirr bi rûmet û pirr bi şeref jî mizgefteke din çêdikin. Meqsed û xaya wan ew bûye ku, dubendiyê çêbikin, şoreş û serhildana îslamê û Hz. Muhemed bidin peliştandin û xerabkirin.

Teşbîh durust be, li hember şoreş û serhildana gelê Kurd jî minafiq û sextekar û xaînen gelê Kurd jî, ketine fealiyete; Qerargeh û civat û komên minafiqî û xaîntiyê çêdikin û bi dijmin re dirêsin û dipelptin, agir û pêt û şewata xaînî û bênamûsiyê ketiye nava can û bedena wan. Belê heyhat û heyhat dawiya bê namûsiyê bê şerefiyê.

Xewn, di jiyana mirov û civakan de cihekî pirr girîng nagire! Xewn, di zanistiyê de: şewqa jiyana ku tê jin, di xewê de dîtina e. Binhişîn (bilincaltî) e. Mirov dikare ji bo xewnê bibêje ku, dîtina xewnan hebekî jî, di destên mirovan de ye. Ji ber ku mirov çî mijûl bibe ew tê xewna mirov. Mirovekê di nava xweşiyê de xewnên xweşiyê dibîne, mirovê di nava nexweşiyê de, xewnên nexweş dibîne. Ji aliyekî ve jî, xewn weke neynika mirov û civakê ye!

Civaka Kurdan jî, bi her awayê tê guhertin, di nava van guhertinan de xewn jî heye. Ji yana mirovan, li gorî şertên (mercên) aboriyê dikeve şeklekî. Li gorî vê aboriyê, şertên konevanî (siyasi) û çandî jî tê holê. Pêşketin yan jî paşmayîna aboriyê, seranser li ser van babetên din jî, bandora xwe dihêle. Bi yekbûna van şertan, raman û jiyana jî, di binê vê bandorê de dimîne. Gorî ku xewn, şewqa jiyana mirova ye, ew jî wê di binê vê bandorê de bimîne.

Kurd bi her awayî, li gorî ku ewqas li paş maye jî, zû tîn guhertin. Ev guhertin helbet ne bi serê xwe ye. Berî her tiştî, têkoşîneke pirr dijwar li welêt heye. Ev têkoşîn, li ser Kurdekî/ê bandorekê dihêle. Cihê vê bandorê, li gorî çîna kesa an baş e, an jî ne baş e! Lê tiştê qetî heye ku, ew jî, bixwaze an nexwaze di binê vê bandorê de ye.

Berî têkoşîna îro, gelê Kurd, di xewnên xwe de li gorî jiyana xwe, xewn didît. Ger gundî bûna: pez û rez, ger bajarî bûna: jiyaneke hîn xwestir, dukan û meqam, ger suxte bûna, xelas kirina dibistan û standina diplomayê ger... difikirî.

Xewnên Kurdan

Kurd bi her awayî, li gorî ku ewqas li paş maye jî, zû tîn guhertin. Ev guhertin helbet ne bi serê xwe ye. Berî her tiştî, têkoşîneke pirr dijwar li welêt heye. Ev têkoşîn, li ser Kurdekî/ê bandorekê dihêle. Cihê vê bandorê, li gorî çîna kesa an baş e, an jî ne baş e! Lê tiştê qetî heye ku, ew jî, bixwaze an nexwaze di binê vê bandorê de ye.

Belê îro, ew gundiye ku rez û pez difikirî, ew bajarîye ku li dikan û meqaman difikirî û ew suxteyên (xwendekar) ku li dibistan û diplomeyan difikirî, nema wana weke armançê difikirî û her diçe dev jî wan ramanên berê, ber didin û xwe jî wan xelas dikin. Ji ber ku armançên xwe yên eslî fêr bûn, ji ber ku jiyana xwe guhert û ji ber ku rîya ku wê tê de bimeşe, dît.

Ew gundiye ku kes pê ne qayil bû, îro di xewna xwe de, xwe di qada cengê de dibîne, bajarî û esnafên Kurd, rojên azad û serbixwe di xewnên xwe de dibînin. Û xortên ku di xewnên xwe de hew evîna keçên cîranên xwe didît, îro di xewnên xwe de, qumandariyê dibîna û dibe qumandar jî.

Berê, gava ku Kurdek jî xewê şiyar dibû, berî dest bi xewna xwe bike, yên dora wî digotin. "Xêr be înşeleh, te tiştê nebaş nedîtibe." Diçûn cem şêx û meleyên xwedî xîstik û tizbî, rih bi qirêj, sextekar û ew û wijdanên xwe diman, çawa şirove (tabîr) bikirana, wê bikirana û pere, mirîşk û dik wê bidana wan pirr î caran di van xewnên xwe de Kurdan jî bo ereban di şerrê kafîr û munafrîqan de bûn, geh şehîd dibûn û geh jî gazî! Lê qet di xewnên xwe de, jî bo xwe şer

ne dikirim!

Dîtina van xewnan, rewşa Kurdan a reşayî, xweş tîne ber çavên mirov, îro hem xewnên Kurdan û hem jî rewşa Kurdan jî binî ve hatine guhertin.

Xewn, di jiyana gelê ku baweriya xwe bi olê (dîn) anîbe,

cihekî cidî digire. Gelê Kurd hem baweriya olê û hem jî baweriya şoreşê di rih û canê xwe de his dike. Ji ber vê yekê, di demeke kin de xewnê Kurdan jî, weke rewşa wan girîkî bû. Lê îro ev girîkî her diçe zelal dibe. Zelalbûna xewnê jî, bi pir-

ranî li ser şoreşê ye. Çima ku gelê Kurd, bi pêşengiyê xwe re, bi gavên bawerî, ber bi şoreşê ve dimeşe. Her avêtina gavekê, zelalbûna xewn û rewşa Kurdan e. Kurd, di xewnên xwe de êdî nema diçin cem şêx û meleyên sextekar, reste rast diçin cem pêşengiyê xwe û xewna xwe jî pêşengiyê re bê mirîşk û dik dibêje! Û jî her xewna xwe, mizgîna pêşerojê ke azad derdixe.

Me gote ku xewn, binhişîn e. Binhişîna Kurdan, îro her gav dibe serhişîna! Û vê zanebûna xwe ne li gorî menfeeta şexsî, li gorî menfeeta neteweyî dixebitîne, êdî ki dikare vê zanîne jî serê Kurdan derxîne?!

I. Xort

Kes şûna kesî nagire

M. Dewran

Her kesî ku çî kes be, şûneke wî yê taybet û nasyar heye. Bawerî û çavên wî bi mejiyê wî ve, bi awayekî endaze tête girêdan... Meji-hewas, rewş û serpehat tev lêborîn û gihrînên sext û umrê cur be cur, wisa di gel xawandina hemdemî, ilhama ji xweberê, li gor van wate û nevbên jorîn, şûna kesa tene pêhesandin û tene pesandin...

Heke em jiyana nivîskarên dem û dinyayê berçav bikin û li berhem û bîr û ramanên feylesof û hozanên elsane û destanan mêze bikin, qet çend kesa weke hev bi mejiyekî nabinin!

Di dîroka gelan û miletan de, di peydaûna dîn û diyanetan de, yan di jiyana qiral û

padişahan de, heta kesa mendên mezin(!) ên wek pêxemberan hatine wicûde, di sa kesî şûna kesî negirtiye... Her kesî li gor mejî û zeman û pêzanîna xwe gotî û kiriye... Li dawiyê, şûna wan bi hikmê serdem û zemanan kaviil û şikêr bûye. Heta bilbilê Xabûrê, wek yê li ser Avahev-rengê awazan naxwîne.. Li gor xuş xuşa pêla çemê xwe, awazên xwe dixwîne...

Lê şehîdên ji bo azadiyê, nivîskar be yan cotyâr be, jin be yan mêr be, şûna wan vala naminê, nav û jiyana wan temam nabe, canên wan wek stêrkên geş di nava zeman de winda nabin. Şûna wan bi vî awayî, tene girtin!.. Belê.. Şehîdê Kurdistanê fireh! Musa Anter hate kuştin bi destê dijminê neteweya Kurd, bi qesd

û merema, ji wê neteweyê, bêpar û mehrûm bike û şûna wî, di dêhat û meydana xebatê de vala bihêle.

Gelê Kurd, tev komîte û heyeta zana û nivîskarên, xwe kişandin wê şûnê dawiyê bû, lehî û halek sermedî û ezeli! Bû şerefek mezin û bilind, bi avik xwînawî, di sicîla neteweya Kurd de navê wî hate neqîşkirin û tomar kirin... Bext û textê Amedê, pê ve jî û spî bû...

Xwîna Musa Anter hate rêtin ji bo azadiya mezin! Ji bo xweşî û bextiyariya ji yên paş xwe re! Ez vê rûpelê, bi ron-dikên çavên xwe diyarî şîname wî dikim û li dawiyê dibêjim, biji Kurd û Kurdistan...

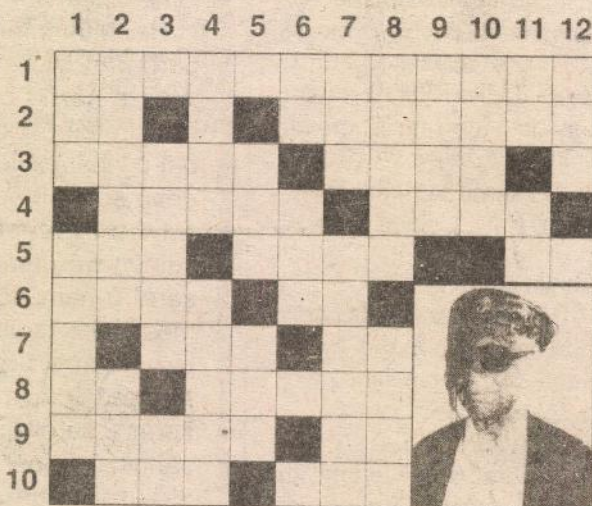
Vejin canên şehîdên Kurdistanê... Vejin şehîdên ji bo azadiyê.

XAÇEPIRS

Çeperast: 1-Helbestvanê Kurd. Navê wî yê rast Nayîfê Hiso ye. Di sala 1923'an de, li Qamişlo hatiye dinê. Helbesta wî ya 'Bilbilê Dilşad' pirr bi navê û deng e. Di wêne de tê dîtina 2-Dîn / Yarmetî, alîkirin 3-Şertek ji dînê îslamiyetê yê bingehîn / Navê dewletek dagirker ku Kurdistanê dagir kiriye 4-Mewzû, dabas / Serbest, hurr 5-Emîr, prens / Di kîmyayê de navê gazekê / Arvan, ard 6-Int, irt / Sembola Bromê 7-Aletek şer / Navê dewarek ku pê cot dikin 8-Agir / Mirovê serhişk, bi inat 9-Torbe, çente / Daçekek neyînîyê 10-Çarşî / Ziv

Serejêr: 1-Pêlav, şekal / Mîras, pêmayî 2-Fêrbûn, hînbûn / Ūris 3-Mirdar / Rûçik, sûret 4-Berevajiyê kin / kevîren hidûd an jî, ji yên polîgonê re tê gotin 5-Êş / Dayîk, dê, pirranî ji bo heywanên mî re tê gotin 6-Baneşanek / Xwedê (Bi Erebi) 7-Eşîrî / Endamî (Ji bo bedena mirov) 8-Navê paytexta Arnavûdê / Sebîr, hedan 9-Ji bo nekîrinê tê bikaranîn, fermînanî tê de heye 10-Navek jinan 11-Raweya tewanbariya agir / Yadê 12-Jiyana, heyat

Amadekar: Rasto Zîlanî

BERSIVA XAÇEPIRSA HEFTIYA ÇUYÎ

Çeperast: 1-Zekîye Alkan 2-Aştî / Zîtol 3-Nî / Adar / Raye 4-Ira / İr / Amraz 5-Stranbêj / MTA 6-Tiş / De 7-Înayet 8-Merc 9-Mey / Asa 10-Mat / Anîn

Serejêr: 1-Zanistan 2-Eşîrtî / Ma 3-Kî / Arşîmet 4-Îta / Ney 5-Dîndar 6-Ezarbeycan 7-Air / Sî 8-Lt, Ajotvan 9-Korm 10-Alarm 11-Yat 12-Ceza

QERTA ABONETIYÊ

Ji kerema xwe re ji hejmara ..... pê ve min bikin aboneyê rojnameya Welat

Nav:

Paşnav:

Navnîşan:

Bedelê abonetiye razînin:

Li derve: Y. Serhat Bucak

İş Bankası Cağaloğlu Şub.

Döviz tevdiat Hesap No: 3113617

Li Tirkîyê: 385393

Ji kerema xwe re vî cihî dagirin û tevî kopîyeke pelê razandina bedelê abonetiye bişînin.

Navnîşana Welat: Başmusahîp Sok.

Talas Han 16 Kat:3 No:301 Cağaloğlu /İstanbul

Tel (fax): 512 12 87

Mercên abonetiye:

	Li hundir	Li derve
6 meh	120.000	60 DM
12 meh	240.000	120 DM

Rasto û Xwaro

Hebû nebû, rehme li dê û bavê min û we bû. Du hevalê hev hebûn. Navê yekî Rasto, navê yê din Xwaro bû. Meyla xwe dabûne hev û bi hev re digeriyan. Ê ku navê wî Rasto bû, tim digot: "Rasto bi rastiyo, Xwaro tim darê şikestiyo." Ji ber vê peyvê Xwaro di nava xwe de jê digeherî.

Rojekê herdu bi hev re derketine nêçîrê (seydê). Li navsera çiyakî, tî bûn. Çavê xwe gerandin. Bîreke avê dîtin. Xwaro di dilê xwe de got: "Êdî ezê bi hinceta avê, wî berdime bîrê. Bila di bîrê de bimîne û bimire. Bê ma raste "Rasto bi rastiyo, Xwaro tim darê şikestiyo."

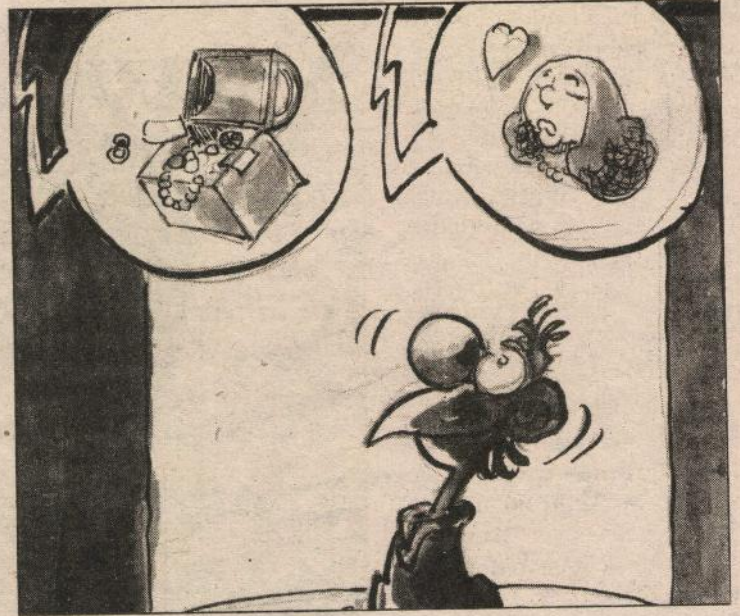
Çûne ser devê bîrê.

Xwaro got: "Ka vî werisî li noqa (newq) xwe bipêçe. Ezê te berdime bîrê, avê ji me re derîne." Rasto bi lez weris li noqa xwe pêça û xwe dehlande bîrê. Piştî ku av vexwarin, Xwaro got "çelp" û weris bi duv de berda bîrê. Got: "De bimire vêca." Rasto got: "Gidî.. Em heval in." Xwaro got: "Êdî ezê rastîtiya te bibînim."

Xwaro ew hişt û berê xwe da mal. Pişt re bi çend xebera şeytan û gur û rovî hatine ser devê bîrê. Şeytan got: "Min qîza Mîrê vî welatî dîn kiriye. Ku axnê ji ya hundirê vê bîrê bavêjine rûyê wê, wê rehet bibe." Gur got: Min ava vî gundê hanê girti-

ye. Min ferşek kiriye devê kaniyê. Ku jê derxin, wê av biherike." Rovî got: "Min di vê şikêra hanê de şerbîkek zêr hilandiye (veşartiye). Her roj ez wan dihejmêrim û dîsa dixim cih."

Rasto dengê teva kir. Piştî ku ew çûn, dît ku şivanek hate ser devê bîrê. Dewla xwe dehiende bîrê. Rasto bi lez mîstek (çengek) ax ji bîrê kire berîka xwe û xwe zer kire dêwlê. Şivan şaş bû. Got: "Tu çi kes î?" Rasto got: "Hal û mesela min ev e... Min derxe. Ezê hevqas zêr bi te dim." Şivan bi lez hilkişande banî û derxist. Rasto çû şerbîkê zêran derand. Deh zêr da şivên û yê din birin. Çû gundê ku ava wan xitimandî. Gote gundiyan: "Bi min re werin. Ezê ava we biherikînim." Gundî pê re çûn. Ferş ji ser devê kaniyê rakirin û ava gund herikî. Gundiya gelekî hez jê kirin. Pişt re berê xwe da bajarê Mîr. Bi nava bajêr ket û ban kir got: "Ez nexweşan rehet dikim. Ez dîna dirust dikim." Xebet giha Mîr. Gotin: "Yek hatiye. Dibêje, "Ez dîna dirust dikim." Mîr çend zilam şiyandin û Rasto anî hizûra xwe. Got: "Lawo gelean weke te gotin emê rehet bikin. Lê teva serê xwe

dane jêkirin." Rasto got: "Min her tişt qebûl e." Mîr da pêşiya wî. Got: "De were, em herin." Hingî keçîk har e, kirine pişt heft deriyan. Yeko yeko derî vebûn. Çaxê deriyê dawî jî vebû, keçîkê weke başokê xwe avête wan.

Rasto axa berîka xwe deranî û avête rûyê keçîkê. Keçîk bû weke şima Got: "Ka cilên min binin. Ez li xwe bikim." Kêfa Mîr gelekî hat. Roja din delê berdan nava welêt. Got: "Daweta keça min û Rasto ye. Gelê min hemû vexwendî ne."

Xeber giha guhê Xwaro. Got: "Ka ezê herim. Ne ew di bîrê de bû. Çawa derket û çilo bi keça Mîr re wê bizewice?" Xwaro hat nêrî ku rast e. Rasto bûye zava. Qedr û qîmetê ku pê didin nayê gotinê. Xwaro got: "Ne

min tu di wê bîrê de hiştîbû. Tu çawa derketî?" Rasto got: "Hal û meselê min û wê bîrê ev bû... Ew bîr bi sehr e..."

Xwaro lê xist xwe avête bîrê û ma li benda sehrê ku ew jî bibe weke Rasto.

Şeytan û gur û rovî dîsa hatine ser devê bîrê. Şeytan got: "Keça Mîr rehet bûye. Hineka ax ji vê bîrê birine û avêtine rûyê wê." Gur got: "Ava gund jî diherike. Ew jî, ji vê bîre gi hayê." Rovî got: "Şerbîkê min ê zêran jî birine. Ew jî, ji vê bîrê ye." Hersêka gotin: "Ka naxwe em vê bîrê bi kevîran dagirin. Ev bîr ji me re bela ye." Hersêka bîr bi kevîran xitimandin. Xwaro di bin kevîran de ma û mir.

Car din derket ku "Rasto bi rastî ye, Xwaro tim darê şikestî ye."

Berhevkar: J. D.

Mişk û Beq

Mişk û beq bûne destebirakê hev. Dil dîkin ku qet ji hev neqetin. Hez dîkin tim alîkariya hev bikin.

Lê belê mişk, li reşayê, beq di nava avê de dijî. Carna beq ji nava avê derdikeve, li dora avê ew û birakê wî yê mişk hev dibînin, ji hev re dipeyivin (şor dîkin) û bi hev re mijûl dibin. Lê belê beq, nikare pirr ji avê derkeve.

Rojekê mişk dîfîkire û dibêje beqê.

- Birako bi vî awayî em nikarin alîkariya hev bikin. Carna ez nêçîrên xweş digirim, dixwazim ku bi tevî te bixwim. Carna tu digirî ez pê nahesim û ji fêde nastînim. Were em bi benekî dirêj, bi serîkî lingê te, bi serîkî lingê min girê bidin. Ez

ku xwerekêkî bibînim, ezê ben bikişînim, gazî te bikim. Tu jî bibînî ben bikişîne ez pê bihesim. Carna dilê me gilî gazin û sihbetê jî bixwaze emê ben bikişînin.

Ev yek kete serê beqê jî. Bersiva mişk da.

- Belê birako tu rast dibêjî, em wek gotina te bikin.

Herdu bira benekî dirêj,

heryekî bi lingê xwe ve girê didin.

Çendekî bi vî awayî alîkariya hev dîkin. Mişk ji dora avê pirr dûr nakeve û li nêçîra xwe digere, beq di nava avê de.

Rojekê mişk dîsa li dora avê ji xwe re li nêçîrê digere. Li ezman jî teyrek, çavê

xwe li erdê, li mişka digeri-ne. Dû re çavê wî li mişkê hevalê beqê dikeve. Teyr bi eşq û geş quj dibe erdê, wek birûskê radîhêje mişk, bi nûklê xwe yê zexim digere û li ezmanan dixê.

Çawa ku mişk di devê teyr de li ezmanan dikeve bi benê lingê wî ve, beq jî li hewa dikeve. Lingê wî jor, serê wî li jêr bilind dibe.

Beqên di nava avê de bang dikine beqê hewakefî:

- Wa pismamo ev çi heval e, tu diçî ku derê?

Beq poşman û pozîde ji qewmê xwe re dike gazin û hewar.

- Gelî pismaman, ê ku weke min, qewmê xwe, rejê xwe û hempayê xwe re nebe alîkar, wiha weke min wê lingê wî li hevraz û serê wî berjêr bel...

Berhevkar:

Ahmet Hocaoglu

Ji bo xwendevanên me, ji ke-
rema xwe re hûn dikarin xwe
bidin naskirin?

- Ez sala 1941'i li Ermenis-
tanê, li gundekî Kurmancan
pala Çiyayê Elegezê, di Gunde-
sazê de hatime dinê. Min
xwendina xwe pêşi li gund, pa-
şî jî li bajarê Yêrivanê tamam
kiriye. Niha li vir, li enstîtuyeye
îlmî serwêrê parê me. Hîna za-
rok bûm, min helbest dinivîsî.
Berhevoka min a pêşîn "**Şi-
verê**" di sala 1965'an di li
Yêrivanê neşir bû. Pey re,
çend pirtûkên helbest, çîrok û
şanoyan min neşir kirine. Niha
li bajarê **Alma-Atayê** em ko-
vareke çandî, dîrokî, kulturî,
derdixin. Navê wê "**Kurd**" e.
Heta niha sê hejmarên wê der-
ketine.

Li gora we, rola edebiyatê
çî ye, di pêşveçûna civakê de,
divê edebiyat çî rolê bileyîze?

- Di pêşveçûna emrê (te-
menê) gel de rola xebera be-
dewtiyê pîrr e. Nivîskar wekîl û
xulamê gelê xwe ye.

Nivîskarê esîl, qelp nabe,
dengbêjê kul û derdê gel e,
dengbêjê xwestin û meramê
wî ye. Lê nanihêre gotina wî li
kê xweş tê li kê xweş neyê: ew
rastiyê dibêje. Di afirandina wê
de, rastî jî gel re dibe kilama a-
zadî, serbestî û serhildanê, dibe
beyreqa (ala) pêşveçûyîne.

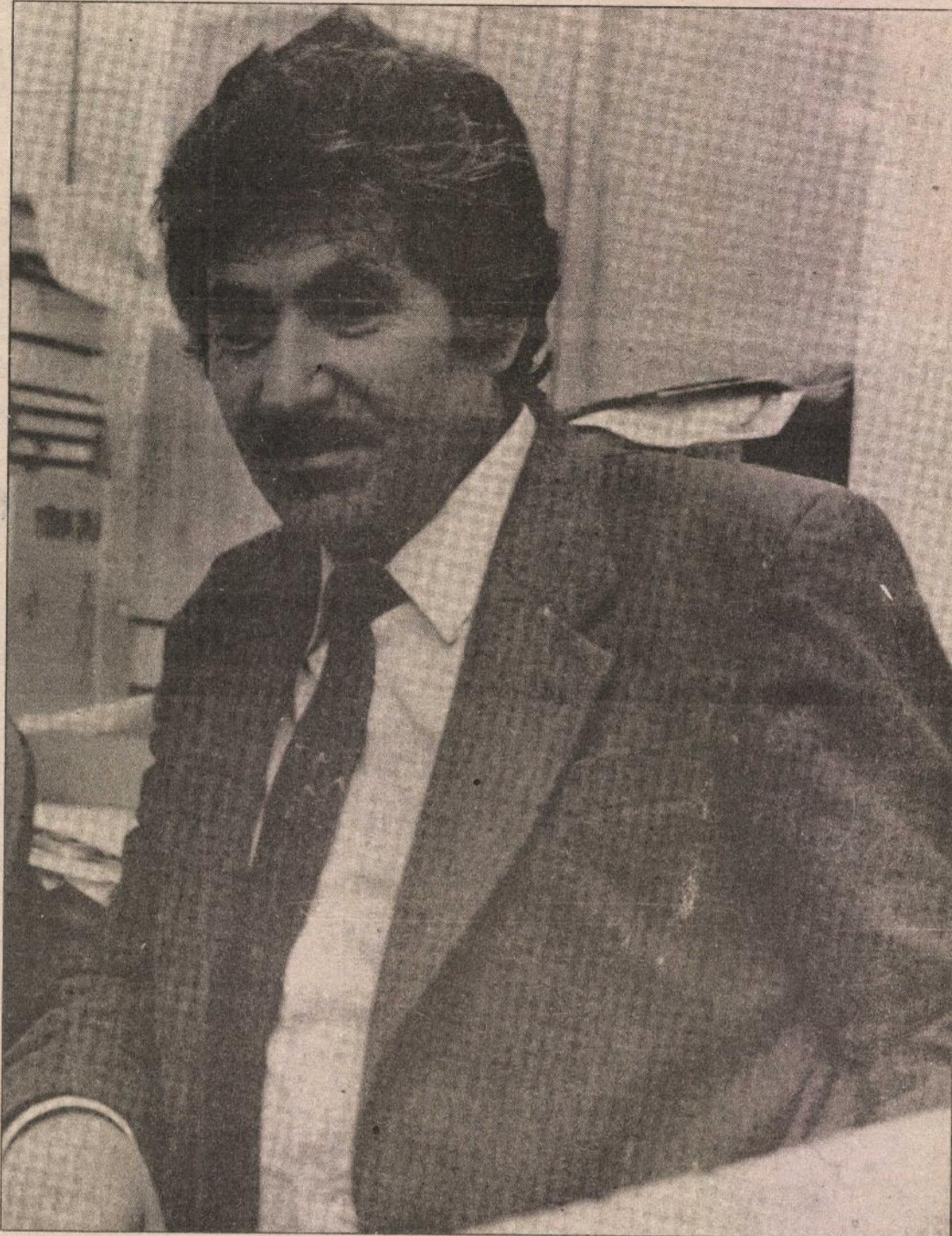
Gelê Kurd rihsivik e. Ew jî
kilam û afirandinên bedewtiyê
pîrr hez dike. Zargotina me
pîrr dewlemend e. Miletê me
ew zargotin afirandiye, niha jî
diafirîne. Ew kaniyeke gurr e.
Pîrr millet jî wê kaniyê avê hildi-
din. Lê kanî namîçiçe (naçike).

Rola nivîskar û edebiyatê ni-
ha êdî pîrr e di jiyana gelê
Kurd de. Hemû afirandinên ni-
vîskarên Kurd in ku, digihîjin
gel û dibin hebûna wî.

Xebatên çandî li cem we di
çî rewşê de ne? Sistema Sov-
yetê çî derfet û astengî der-
xistin pêşiya we û di wê demê
de, rewşa we ji aliyê civakî, a-
borî, siyasî û çandî ve çawa
bû?

- Rewşa çanda me li hem-
berî berê ne ewqas pak e. Nivî-
sarên me neşir nabin, mecal
kêm in. Hilşandina (hilweşan-
din) sistema Sovyetê, gelê me
di nava wan welatên mezin de
belav kir. Gelek jê, ji warê xwe
yê berê şihitîn, halê wan ê aborî
jî xerab bû. Rewşenbîr ketine
halê aboriya xerab. Rojname û
kovarên ku niha li cem me ne-
şir dibin, di halê pîrr çetîn de
ne. Mecal kêm in. Dewlet alî-
kariyê nake. Di welatê Sovyetê
ya berê de rojnameya "**Riya
Teze**" (Kurmancî) li **Yêri-
vanê**, "**Dengê Kurd**" (Kur-
mancî) li **Bakuyê** "**Roxoc**

NIVÎSKARÊ KURD ESKERÊ BOYÎK

'Divê em zimanê xwe ji hepsê derxin'

Nivîskarê esîl, qelp nabe, dengbêjê kul û derdê gel e, dengbêjê xwestin
û meramê wî ye, lê nanihêre gotina wî li kê xweş tê li kê xweş neyê:
ew rastiyê dibêje. Di afirandina wê de, rastî jî gel re dibe kilama azadî,
serbestî û serhildanê, dibe beyreqa (ala) pêşveçûyîne.

HEVPEYVÎN: M. ROJAVA

KYP II A (Rûsî) li **Mosko-
vayê "Kurdistan"** (Rûsî) li
Alma-Atayê, kovara
"Kurd" (Kurmancî, Rûsî) der-
diketin. Hem mecalên wan ên
teknîkî hem jî yên aborî kêm
in. Lê di her mecalê de xebatên
wan ên neşirandinê nasekinin.
Hûn wek Kurdên Welatê

Şêwrê (Sovyetê) iro di çî
rewşê de ne, hûn di kîjan
şertên civakî de dijîn?

- Ez jî mirov û nivîskarekî wî
welatî me. Wek wan em jî, li
hêviya rojên xweş in.

Têkiliyên Kurd û Ermeni-
yan çawa ne?

- Kurd û Ermenî tim cîranên

herî qenc bûne, tevde jîne. Di
şertên dijwar û çetîn de, jîne.
Rind hay jî kul û derdên hev
hebûne, problemên wan yek
in.

Salên dewleta Sovyetê yên
derbasbûyî, dane kifşê ku pis-
mamtiya herdu miletan meh-
kem e. Çimkî tenê di Ermenis-

tanê de, ji Kurdan re mecalê
pêşveçûyîne, medeniyata miletî
hebû û iro jî hene. Niha jî her-
du millet tev (bi hev re) dijîn û
çetîniyên iro yên mezin hel di-
kin.

Li ser rojname û kovarên
bi Kurdî, li welêt û derveyî
welêt derdikevin hûn çî difiki-
rin, ji aliyê ziman û rojname-
vaniyê ve hûn çî kêmasiyan
di wan de dibînin?

- Şikirbûyîneke mezin e ku,
niha di dinyayê de gelek rojname,
kovar û pirtûkên Kurdî ne-
şir dibin. Feqet hindik dikevîne
destê min. Her cara ku ji wan
yekê distînim, ji min re eyd û
şabûneke mezin e.

Kêmasî hene, ev tiştêkî tay-
betî ye. Tiştên ku teze dest pê
dikin, bê kêmasî nabin. Bi tex-
mîna min, em gereke ne ku
tenê bikevîne pey dîtina kêma-
siyan, lê alî rastkirina wan bi-
kin.

Meramê me tevan gerek ew
be ku, millet bidine serwestkirin
ku bi zimanê xwe xeber bidin,
zarokan bi zimanê dê hînî xe-
berdanê bikin. Ew iro jî me re
problemeke biçûk nîn e. Em zi-
manê xwe gerek e ji "hepsê"
derxin.

Ji bo yekîtiya zimanê Kur-
dî çî pêşniyar û dîtinên we
hene?

- Çend zaravayên-Kurdî he-
ne, tev jî di nava dewr û zema-
man de dewlemend bûne. Xûn
û qinêta wî para gel in, bi kîja-
nî xeber didin, bi wan zargotî-
neke delal heye. Texmîna min,
niha jî paşwestiyê jî ew zarave
giş wê bi pêş ve herin, bi hev
re, bi alîkariya hev dewlemend
bibin. Bi texmîna min, niha da-
nîna pîrsa yekîtiya zimên zû ye
û şaş e, bi xesarê, zaravayekî
bilindkirina zaravayê din ne ca-
îz e.

Li ser têkoşina ya li bakurê
Kurdistan hûn çî difikirin?

- Dewr-zeman merêm
xwestin, xewn û mitalê me her
Kurdekî ew bûye ku, em jî bi-
bin xweyê (xwediyê) nav û nî-
şan, ax û dewleta xwe. Ji bo vê
merêmê, me weke çemê Dicle
û Feratê xwîn rêtiye. Em jî tu
miletî re xerabiyê naxwazin, a-
zaya (azadiya) tu kesî jê bistî-
nin. Em azaya xwe dixwazin,
em walatê xwe dixwazin, tevî
cîranên xwe bi dostî, biratî
wekhevîti, qedirgirtina kesîna
miletî bijîn.

Li Kurdistanê Bakur, milletê
me bi xwîna xwe, ji xwe re rê
vedike. Min bêhna xwe girtiye,
bi hesret, bi tirs ji dîr ve lê di-
nihêrim.

Em tev gere alîkariya wan
bikin.

Ez guman im....

welat

- Li ser navê İMC Basın-Yayın Ltd. Şti. (adına) Xwedî (Sahibi) Zübeyir Aydar
- Berpirsiyarê Giştî (Genel Yayın Yönetmeni) Abdullah Keskin • Berpirsiyarê Nivîsaran (Yazı İşleri Müdürü) Mazhar Günbat
- Navnîşan (Adres) Başmüshap Sok. Talas Han 16 Kat:3 No:301 • Tel (fax) 512 12 87
- Berpirsiyariya Ewrûpa • Postfach: 1531, 5300 Bonn 1, Germany • Tel: (49) 228-630990 • Fax: (49) 228-630715
- Berpirsiyariya Fransa: Amed Jemo • Rua G-401 92763 Antony Cedex France
- Çapkirin (Baskı) Metinler Matbaacılık • Belavkirin (Dağıtım) Birleşik Basın Dağıtım AŞ